

PANDEMİ DÖNEMLERİNDE LİMİTED ŞİRKET GENEL KURUL TOPLANTILARI: ALMANYA VE TÜRKİYE BAKIMINDAN BİR İNCELEME

Ahmet Fatih ÖZKAN*

ÖZ

Küresel bir sorun haline gelen Covid-19'un toplumsal alandaki zararlı etkilerini en aza indirmek üzere devletlerce birtakım yasal düzenlemeler yapılması yoluna gidilmiştir. Yapılan bu düzenlemelere yoğun olarak konu edilen alanlardan biri de salgın ortamında gerçekleştirilecek şirket genel kurullarıdır. Ortakların fiziki ortamda katılmaları halinde oluşabilecek insan yoğunluğu ve buna bağlı olarak bulaş riski nedeniyle, genel kurul toplantılarının salgın koşullarına uygun bir şekilde yapılmasını temin etmek üzere gerek Alman, gerekse Türk hukukunda bir dizi tedbir alınmıştır. Yapılan düzenlemelerle genel olarak fiziki ortamda gerçekleştirilecek genel kurulların ertelenmesine, iptal edilmesine veya elektronik ortama taşınmasına ya da toplantı yapılmaksızın genel kurul kararı alınmasının kolaylaştırılmasına çalışıldığı gözlemlenmektedir. Bu makalede Almanya ve Türkiye özelinde limited şirket genel kurulları için öngörülen Covid-19 tedbirleri ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: “Covid-19”, “Limited şirket”, “Genel kurul”, “Elektronik genel kurul”, “Elden dolaştırma yoluyla karar alma”

ANNUAL GENERAL MEETINGS OF LIMITED LIABILITY COMPANIES IN TIMES OF PANDEMIC: AN ASSESSMENT OF COVID-19 MEASURES IN GERMANY AND TURKEY

ABSTRACT

In an attempt to minimise the harmful social effects of Covid-19, which has become a global issue, states have recourse to enacting certain laws. Annual general meetings of companies amid the pandemic are among the subjects that have been vastly addressed by those laws. Certain measures have been taken both in German and Turkish laws to ensure that general meetings, which may cause concentration of people and thus risk of infection due to physical presence of shareholders, are to be convened in line with the conditions of the pandemic. It is observed that in general

* **Dr. Öğr. Üyesi,** Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı / ANKARA, **e-posta:** af.ozkan@hbv.edu.tr

ORCID: 0000-0003-2277-072X

DOI : 10.34246/ahbvuhfd.1065741

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih : 19/08/2021

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 06/01/2022

those laws aim at postponing or cancelling physical general meetings, holding them via electronic means or facilitating the passing of resolutions without having to hold a meeting. This article analyses the Covid-19 measures related to annual general meetings of limited liability companies in Germany and Turkey.

Key Words: “Covid-19”, “Limited liability company”, “Annual general meetings”, “Electronic general meetings”, “Circular resolutions”

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü tarafından “pandemi” ilan edilen yeni tip koronavirüsün (Covid-19) toplumsal alandaki zararlı etkilerini en aza indirmek üzere devletlerce birtakım yasal düzenlemeler yapılması yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda Alman hukukunda “Covid-19 Salgınının Medeni Hukuk, İflas Hukuku ve Ceza Usul Hukukundaki Sonuçlarının Hafifletilmesi Hakkında Kanun”¹ ile mali durumu kötüleşmiş şirketlerde yönetim organının şirketin iflasını isteme yükümlülüğünün askıya alınmasından, görev süresi dolan dernek, vakıf vb. tüzel kişilerin yöneticilerinin yerlerine yenileri seçilene kadar görev sürelerinin devam etmesine; kira bedellerinin ödenmemesi gerekçesiyle kira sözleşmelerinin belli bir süreliğine sona erdirilememesinden, tüketici kredilerinin ödenmesinin ertelenmesine kadar bir dizi tedbir alınmıştır. Türk hukukunda ise 7226 sayılı “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”² ve 7244 sayılı “Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”³ ile sermaye şirketlerinde geçmiş faaliyet dönemlerinde elde edilen kârların dağıtımının belli bir süreliğine sınırlandırılmasından, iş yeri kira bedellerinin ödenmemesinin belli bir süreliğine fesih ve tahliye nedeni oluşturulmamasına; karşılıksız çek, kredi kartı ve diğer kredi borçlarını tamamen ödeyen veya yeniden yapılandırılanlar için “sicil affı” getirilmesinden, karşılıksız çek nedeniyle hapis cezası almış hükümlüler için cezanın infazının durdurulmasına ve karşılıksız kalan çek bedelinin kanunen yapılandırılmasına dair düzenlemeler yapılmıştır.

¹ Gesetz zur Abmilderung der Folgen der COVID-19-Pandemie im Zivil-, Insolvenz- und Strafverfahrensrecht vom 27. März 2020 (BGBl. I S. 569) (COVFAG).

² RG tarih: 26.03.2020, no: 31080 (Mükerrer).

³ RG tarih: 17.04.2020, no: 31102.

Covid-19 ile mücadele kapsamında küresel çapta yapılan yasal düzenlemelere yoğun olarak konu edilen alanlardan biri de şirket genel kurullarıdır. Fiziki ortamda yapılması halinde insan yoğunluğu ve buna bağlı olarak bulaş riski oluşturabilecek şirket genel kurullarının, salgın koşullarına uygun bir şekilde yapılmasını temin etmek üzere çeşitli tedbirler alınmıştır. Bu bağlamda Alman hukukunda anonim şirketlerde esas sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunmaksızın genel kurulların elektronik ortamda yapılabilmesine, tamamen elektronik ortamda (sanal genel kurul) düzenlenebilmesine ve mali yılın sonuna kadar gerçekleştirilebilmesine, limited şirketlerde de elden dolaştırma yoluyla karar alma sürecine hiçbir ortağın itiraz etmeme şartının kaldırılmasını içeren bir dizi tedbirlere başvurulmuştur. Türk hukukunda ise İç Ticaret Genel Müdürlüğünün 20.03.2020 tarih ve 53382221 sayılı yazısıyla “*Koronavirüs COVID-19 salgınının yayılmasının engellenmesi amacıyla özellikle şirket genel kurullarının yoğunlukla gerçekleştirildiği bu dönemde şirketlerin kurul toplantıları bakımından bazı tedbirler alınmıştır.*”⁴ Bu bağlamda anonim ve limited şirketlerde genel kurul toplantı çağrısının yönetim organınca iptal edilebilmesi, esas sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunmaksızın genel kurulların elektronik ortamda yapılabilmesi, elektronik genel kurul için kendi teknik altyapısı bulunmayan şirketler açısından birtakım kolaylıklar sağlanması ve pay sahiplerinin genel kurullara elektronik ortamda katılmalarının şirketlerce teşvik edilmesi gibi bazı önlemler alınmıştır.

Pandemi döneminde genel kurulların gerçekleşmesine ilişkin yapılan bu yasal düzenlemelerden en çok etkilenen hususlar arasında genel kurulun toplanma zamanı, çağrı usulü, çağrı süreleri, çağrısız genel kurul ve elden dolaştırma yoluyla karar alma usulü gelmektedir. Yapılan düzenlemelerle genel olarak salgın koşullarında fiziki ortamda gerçekleştirilecek genel kurulların ertelenmesine, iptal edilmesine veya elektronik ortama taşınmasına ya da toplantı yapılmaksızın genel kurul kararı almanın kolaylaştırılmasına çalışıldığı gözlemlenmektedir. Düzenlemeler geçici bir süreliğine öngörülmüş olsa da sermaye şirketlerinde genel kurulların yapılışına dair hâlihazırdaki hükümlerini işleyişini askıya almakta veya şirketlere mevcut hükümler karşısında mümkün olmayan birtakım imkânlar sunmaktadır. Bu makalede limited şirket genel kurullarına ilişkin olağan dönemlerden farklı olarak pandemi dönemi için öngörülen Covid-19 tedbirleri ele alınmaktadır. Makalenin kapsamı limited şirketlerle; incelenen ülke uygulamaları ise Covid-19 ile mücadele

⁴ İç Ticaret Genel Müdürlüğünün yazısı için bkz: <<https://icticaret.ticaret.gov.tr/haberler/sirketlerin-genel-kurul-toplantilarina-iliskin-aciklama>> Erişim Tarihi 9 Temmuz 2021.

kapsamında en detaylı düzenlemelerden birinin yapıldığı Alman hukuku ile Türk hukukuyla sınırlı tutulmuştur. İki bölümden oluşan bu makalenin birinci bölümünde limited şirketlerde genel kurulun toplanma zamanı, toplantı yeri, çağrı usulü, çağrısız genel kurul ile elden dolaştırma yoluyla karar alma usulüne dair Alman ve Türk hukukundaki mevcut kurallar incelenmektedir. İkinci bölümde ise Covid-19 tedbirleri kapsamında şirket genel kurullarına ilişkin Alman ve Türk hukukunda alınan önlemler, limited şirketler açısından değerlendirilmektedir.

I. LİMİTED ŞİRKETLERDE GENEL KURUL

Limited şirketlerde genel kurul, “Şirketin Organları” başlıklı bölümün altında 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun (TTK) 616 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. 616. maddede genel kurulun yetkileri, 617. maddede genel kurul çağrısı, 618. maddede oy hakkı, 619. maddede oy hakkından yoksunluk, 620 ile 621. maddelerde basit ve nitelikli yetersayılar, 622. maddede ise genel kurul kararlarının butlanı ve iptali düzenlenmiştir. Anonim şirketlerle kıyaslandığında, limited şirketler bağlamında genel kurullara dair TTK’da daha az sayıda hüküm bulunmakta olup, pek çok konuya ilişkin anonim şirket hükümlerine atıf yapmakla yetinilmiştir⁵. Bu bağlamda toplantı çağrısının yapılması, azınlığın çağrı hakkı, çağrısız genel kurul, gündem, öneriler, hazırlık önlemleri, tutanak, yetkisiz katılma konularında anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağı ifade edilmiştir (TTK m.617/3)⁶.

⁵ 6762 sayılı TTK’nın 536. maddesinde anonim şirketlerin umumi heyet toplantılarına dair hükümlerin, ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirketlerin ortaklar umumi heyeti toplantıları hakkında da uygulanacağı; ortak sayısının yirminin altında olan limited şirketlerde ise ortakların yazılı reyleriyle umumi heyet kararı alınabileceği hükmüne bağlanmıştı. 6762 sayılı TTK’da limited şirketlerde ortaklar umumi heyetinin toplanmasını ve buna uygulanacak kanun hükümlerini belirleyen ortak sayısı kriterine 6102 sayılı TTK’da yer verilmemesi, öğretilerde kanun koyucunun yeni bir yaklaşım benimsediği şeklinde yorumlanmıştır. Abdullah Erdoğan, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Şirket Genel Kuruluna İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, 2013, 17(3), Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 40.

⁶ Alman hukukunda Alman Limited Şirketler Kanununda (GmbHG) genel kurulun nasıl toplanacağı konusunda hüküm bulunmadığı gibi, bu konuyla ilgili olarak anonim şirket hükümlerine de atıf yapılmamıştır. GmbHG Art.45/1 uyarınca ortakların bu hususları şirket sözleşmesinde düzenleyebileceği belirtilmiş olup, uygulamada da genellikle bu hususlara şirket sözleşmelerinde yer verilmektedir. Bu hususlar şirket sözleşmesinde düzenlenirken üçüncü kişilerin haklarının ve genel kurula katılma hakkı gibi ortakların vazgeçilemez haklarının olumsuz etkilenip etkilenmediğine dikkat edilmelidir. Şirket sözleşmesinde genel kurulun yapılışına dair hükümlerin bulunmaması durumunda ise tüm ortakların bu konuda “ad hoc” olarak bir karar almaları gerektiği, bunu yaparken de yargı kararlarında kabul edilen ilkelerden yararlanabilecekleri belirtilmiştir. Hildegard Ziemons / Carsten Jaeger / Moritz

Yine limited şirket genel kurul kararlarının butlanı ve iptali konularına ilişkin olarak da anonim şirketlere dair hükümlerin kıyas yoluyla uygulanacağı hükmüne bağlanmıştır (TTK m.622). Aşağıda genel kurulun toplanma zamanı, çağrı usulü ve süreler, çağrısız genel kurul, elden dolaştırma yoluyla karar alma usulü gibi limited şirketlerde genel kurulun toplanmasına ilişkin olağan dönemlerde geçerli olan, hâlihazırdaki düzenlemeler ele alınmaktadır.

A. Genel Kurulun Toplanması

Genel kurul (*Hauptversammlung* Alman; *Generalversammlung* İsviçre), pay sahiplerinin veya temsilcilerinin kural olarak usulüne uygun bir çağrı üzerine, belirli bir gündemi görüşmek ve karar bağlamak üzere bir araya gelmesiyle toplanan bir kuruldur⁷. Genel kurulun bir “kurul” niteliğinde olması sonucu, şirketin tek ortaklık oluşması hali dışında⁸, ortakların veya temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilmesi esastır. Bu açıdan limited şirket genel kurulu, ortakların tamamının katılma hakkına sahip olduğu bir irade ve karar organıdır⁹. Şirket işlerinin görüşüldüğü genel kurulda karar alınabilmesi için normal şartlarda bir toplantı yapılması gerekmektedir. Genel kurul toplantısı, fiziki ortamda yapılabileceği gibi elektronik ortamda da yapılabilir. Bununla birlikte, tüm ortakların katılımıyla ve hiçbir ortağın itiraz etmemesi koşuluyla limited şirketlerde toplantı yapılmaksızın da elden dolaştırma usulüyle genel kurul kararı alınması da mümkündür (TTK m.617/4). Bunun haricinde; ortakların rastgele buluşması sırasında, telefonla, sözlü olarak vb. alınan kararlar, hukuken geçerli bir genel kurul kararı olarak hüküm ve sonuç doğurmaz¹⁰. Şirketin daimi olmayan bir organı niteliğindeki genel kurulun toplanması, toplantının yürütülmesi, kararların alınması ve pay sahiplerinin haklarının korunması hususlarıyla ilgili olarak mevzuatta birtakım usuller öngörülmüştür¹¹. Bunların başında genel kurulun toplanma zamanı, toplantı yeri ve toplantının gerçekleştirilebilmesi için yapılacak çağrı

Pöschke, Beck'scher Online-Kommentar GmbHG, 48. Auflage, C.H. Beck, 2021, §.48 Rn.6.

⁷ Mehmet Bahtiyar / Esra Hamamcıoğlu, Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları, Beta Yayıncılık, 2014, s. 1.

⁸ Cafer Eminoğlu, “Tek Pay Sahipli Anonim Şirkette Genel Kurul”, 2015, 6(1), İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 136. TTK m.616/3 uyarınca tek ortaklık limited şirketlerde, bu ortak genel kurulun tüm yetkilerine sahiptir. Ancak tek ortağın genel kurul sıfatıyla alacağı kararların geçerlilik kazanabilmesi için kararın yazılı olması şarttır.

⁹ Şaban Kayıhan, Şirketler Hukuku, 5. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 330.

¹⁰ Martin Henssler / Lutz Strohn, Gesellschaftsrecht, 5. Auflage, C.H. Beck, 2021, §.48 Rn.28.

¹¹ Tamer Bozkurt, Şirketler Hukuku, 13. Bası, Yetkin Yayınları, 2021, s. 322.

usulü gelmektedir.

1. Toplantı Zamanı

a. Olağan\Olağanüstü Genel Kurul Ayrımı

Genel kurul, ortakların pay sahipliğinden doğan hakları sayesinde şirketin iradesini oluşturduğu bir organ olduğu kadar, aynı zamanda ortakların pay sahipliğinden doğan haklarını kullanmak üzere belli bir zaman ve yerde bir araya geldiği bir toplantıdır¹². Genel kurul, olağan ve olağanüstü olmak üzere iki farklı şekilde toplanmaktadır. Olağan genel kurul (*ordentliche Versammlung*), şirketin işleri ve işleyişine dair konulara ilişkin müzakereler yapmak ve karar almak üzere her faaliyet dönemi için yapılan toplantı olarak tanımlanabilir. Olağan genel kurulun kanunen belli bir zamanda toplanması gerekmektedir. Limited şirketlerde genel kurulun, her yıl hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içerisinde yapılacağı hükme bağlanmıştır (TTK m.617/1)¹³. Başka bir deyişle, olağan genel kurulun toplanma zamanı olarak kanun, hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç aylık bir süreye işaret etmiştir. Ülkemizde hesap dönemi olarak şirketlerce ağırlıkla takvim yılı (1 Ocak – 31 Aralık) esas alındığından, hesap dönemi sonu Aralık ayı olmakta, bu doğrultuda TTK m.617/1’de öngörülen üç aylık süre de takip eden yılın Ocak, Şubat ve Mart aylarına denk gelmektedir¹⁴. TTK’da öngörülmesi olmasa da ikincil mevzuatta, şirketlerce özel hesap döneminin kabul edilmesi halinde¹⁵ olağan genel kurulun bu hesap döneminin sona ermesini takiben yine üç ay içinde yapılacağı belirtilmiştir¹⁶. 6762 sayılı TTK’da ise genel kurulun

¹² Wulf Goette / Mathias Habersack / Susanne Kalss, Münchener Kommentar zum Aktiengesetz, Bd: 3, 4. Auflage, C.H. Beck, 2018, §.118 Rn.1.

¹³ Alman hukukunda GmbHG’de limited şirket genel kurullarının ne zaman yapılacağına dair bir hüküm bulunmamaktadır. Şirket sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunduğu takdirde genel kurul söz konusu hükümde belirtilen zamanda yapılacaktır. Şirket sözleşmesinde bir hükmün bulunmaması halinde ise genel kurulun, GmbHG Art.42a’da düzenlenen şirket hesaplarının ilgili mali yılın sekizinci (bazı büyüklükteki şirketler için on birinci) ayın sonuna kadar ortaklarca görüşülmesi ve karara bağlanması hükmü gereği, müdürlerin takdirine bağlı olarak bu yasal süreler içerisinde bir tarihte yapılması gerekmektedir. Ziemons / Jaeger / Pöschke, §.48 Rn.8-9.

¹⁴ Şükrü Yıldız, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, Arıkan Basım Yayın, 2007, s. 208.

¹⁵ Şirketlerin finansal tablolarının yıllık olması zorunluluğu, hesap döneminin de vergi düzeni nedeniyle yıllık olması gerekliliği karşısında uygulamada özel hesap dönemi belirlemenin mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Rıza Ayhan / Hayrettin Çağlar / Mehmet Özdamar, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 3. Bası, Yetkin Yayınları, 2021, s. 221.

¹⁶ Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bu-

“her yılda bir defa” yapılacağı düzenlenmişti (m.538/1).

Olağanüstü genel kurul (*außerordentliche Versammlung*) ise zorunlu ve ivedi nedenlerin ortaya çıkması halinde yapılan ve gündemini toplantı yapılmasını gerektiren bu nedenlerin oluşturduğu toplantıdır. Şirket sözleşmesi uyarınca ve gerektiğinde genel kurul olağanüstü toplantıya çağrılır (TTK m.617/1)¹⁷. Olağanüstü genel kurul için TTK’da veya ikincil mevzuatta bir süre belirlenmemiştir. Buradan hareketle olağanüstü genel kurul, toplantı yapılmasını gerektiren nedenin ortaya çıkmasını takiben mümkün olan en kısa zamanda yapılabilir. Olağanüstü genel kurul, gerektiği takdirde her zaman yapılabileceğinden hesap dönemi içerisinde birden fazla gerçekleştirilebilir¹⁸. Öte yandan, mevzuatta açıkça belirtilmiş olmasa da olağan genel kurul için kanunda öngörülen üç aylık sürenin bir düzen hükmü olduğu, hak düşürücü nitelikte olmadığından bu süre geçirildikten sonra da genel kurulun yapılabileceği öğretide ifade edilmektedir¹⁹. Toplantının bu üç aylık süre sona erdikten sonra yapılması, ilgili toplantıda alınan kararların geçerliliğini etkilemez, sırf bu nedenle ilgili toplantıda alınan kararların iptalini de gerektirmez²⁰. Ayrıca hesap dönemleri birbirinden bağımsız olup, olağan genel kurul toplantısının yapılabilmesi için hesap dönemleri açısından bir sıralama bulunmamaktadır. Başka bir deyişle, bir önceki hesap döneminin olağan genel kurul toplantısı yapılmamış olsa bile, bir sonraki yılın olağan toplantısının yapılması mümkündür²¹.

İnacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik, m.7/1-a, RG tarih: 28.11.2012, no: 28481.

¹⁷ Öğretide TTK m.617/1’de geçen “ve” ibaresinin “veya” şeklinde anlaşılması gerektiği, zira şirket sözleşmesinde bir sebep gösterilmese dahi toplantı yapılmasını zorunlu kılacak bir nedenin gerçekleşmesi halinde her zaman olağanüstü genel kurulun yapılabileceği ifade edilmektedir. Bkz. Mehmet Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, 15. Bası, Beta Yayıncılık, 2021, s. 413; Yıldız, s. 209.

¹⁸ Alman hukukunda şirketin menfaatinin gerektirdiği durumlarda genel kurulun olağanüstü toplantıya çağrılacağı kabul edilmiş (GmbHG Art.49/2), ancak yıllık bilançonun veya ara dönem bilançosunun şirketin sermayesinin yarısından fazlasının eksildiğini göstermesi halinde müdürlerce genel kurulun derhal toplantıya çağrılması zorunlu tutulmuştur (GmbHG Art.49/3). Türk hukukunda ise limited şirketin organsız kalması, azınlığın genel kurul talebinde bulunması ve şirketin sermaye kaybetmesi veya borca batık olması durumlarında genel kurulun yapılmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir. Yıldız, s. 210.

¹⁹ Ayhan / Çağlar / Özdamar, s. 429.

²⁰ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 7. Bası, Adalet Yayınevi, 2021, s. 809 [“Şirketler Hukuku”].

²¹ Oruç Hami Şener, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 463. Hesap dönemlerinin bağımsızlığını kabul eden Yargıtay, bir kararında somut

b. Toplantının Yapılmaması

TTK m.617 uyarınca her yıl hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içerisinde yapılması gereken olağan genel kurul toplantısının yapılmamasının sonuçları TTK'da açıkça düzenlenmemiştir. Kooperatif şirketlerin²² aksine, genel kurulun zamanında yapılmaması halinde limited şirket müdürleri açısından cezai bir yaptırım bulunmamaktadır. TTK m.644'ın atfıyla limited şirketler için de kısmen uygulanmakta olan "Suçlar ve Cezalar" başlıklı 562. maddede genel kurul yapılmaması, diğer bazı eylemlerin aksine, hapis veya adli para cezasına tabi tutulmamıştır. Her ne kadar Covid-19 salgınının ilk zamanlarında genel kurulu toplantıya çağırmayan müdürler için idari para cezası öngören bir kanun taslağı hazırlanmış olsa da söz konusu taslak yasalaşmamıştır²³. Bununla birlikte, şirketin karar organı olan genel kurulun yapılmaması veya geç yapılması nedeniyle şirket işlerinin aksamasına bağlı olarak müdürlerin hukuki sorumluluğu gündeme gelebilir. Genel kurulun yapılmamasında müdürlerin kusurunun bulunması ve bundan dolayı bir zararın oluşması durumunda müdürler; şirkete, ortaklara veya şirket alacaklılarına karşı verdikleri zararlardan dolayı sorumlu olabileceklerdir (TTK m.553/1'e atfen TTK m.644). Öte yandan, öğretilerde pandemi döneminde genel kurulu toplantıya çağırmayan müdürlerin, kanundan veya şirket sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmekte kusurlarının bulunmayacağı nedeniyle sorumluluklarının doğmayacağı ileri sürülmüştür²⁴.

Genel kurulun yapılmamasının diğer bir boyutu da yeni müdür

olayda hesap dönemi geçirildikten sonra yapılan genel kurul toplantısını geçerli kabul etmiş-
tir. Yargıtay 11. HD, 20.04.2006, E.2005/4561, K.2006/4342 (Legalbank).

²² 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun Ek m.2/2 hükmüne göre genel kurulu olağan toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri, altı aya kadar hapis ve 30 günden 300 güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.

²³ Nisan 2020 tarihinde kamuoyuna yansımış bir kanun taslağında, anonim ve limited şirketlerin olağan genel kurul toplantılarının her faaliyet döneminin sonundan itibaren üç ay yerine, beş ay içerisinde gerçekleştirilmesi (m.44,46) ve TTK'nın 562. maddesine yeni bir bent eklenmek suretiyle, olağan genel kurulu toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyelerine ve müdürlere 4.000 TL (2021 itibarıyla 10.242 TL) idari para cezası verilmesi öngörülmüştür (m.45). Söz konusu kanun taslağı için bkz. <<https://www.haberturk.com/torba-yasa-teklifi-gundemde-62-maddelik-torba-yasa-teklif-taslaginda-neler-var-madde-madde-2640265>> Erişim tarihi 3 Temmuz 2021. Ancak her iki hüküm de yasalaşmamıştır.

²⁴ Ali Paslı, COVID-19 Salgınının Anonim ve Limited Ortaklık Yıllık Olağan Genel Kurul Toplantılarına Etkisi: Güncel Koşullar Süreken Genel Kurul Kararı Alınabilir Mi?, s. 2, <<http://www.ticaretkanunu.net/covid-19-salgininin-anonim-ve-limited-ortaklik-yillik-olagan-genel-kurul-toplantilarina-etkisi-guncel-kosullar-surerken-genel-kurul-karari-alinabilir-mi/>> Erişim tarihi 9 Temmuz 2021 ["Covid-19'un Genel Kurullara Etkisi"].

seçimi ve mevcut müdürlerin görev süreleriyle ilgilidir. Limited şirketlerde müdürler, şirket sözleşmesiyle süresiz olarak atanabilmekte veya genel kurul kararıyla seçilebilmektedir. Genel kurulun yapılmaması, yeni müdürlerin de görevlendirilemeyeceği anlamına geldiğinden, özellikle genel kurulca belli bir süreliğine seçilmiş müdürlerin görev sürelerinin dolmasına ve yetkisiz duruma düşmelerine neden olabilir²⁵. Pandemi döneminde yapılan yasal düzenlemelerde kooperatif şirketlerin aksine,²⁶ genel kurulun yapılmadığı limited şirketlerde mevcut müdürlerin görev sürelerinin devam edip etmediğine dair bir açıklık getirilmemiştir. Öğretide pandemi döneminde sermaye şirketleri için de yönetim organlarının görev sürelerinin devam edeceğine ilişkin özel kanunlardaki hükümlerin kıyasen veya yorum yoluyla uygulanması gerektiği ileri sürülmüştür²⁷. Öte yandan, genel kurulun belli bir süre yapılamaması, limited şirketler için bir sona erme nedeni oluşturmaktadır. TTK m.636/2 uyarınca genel kurul uzun süreden beri toplanamıyorsa, ortaklar veya şirket alacaklılarının talebi üzerine asliye ticaret mahkemesi, müdürleri dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hale getirmeleri (genel kurul yapmaları) için bir süre belirler, bu süre içinde durum düzeltilmezse de şirketin feshine karar verir. Maddede geçen “uzun sürenin”²⁸ gerçekleşip gerçekleşmediğinin takdiri mahkemeye ait olsa da, verilen süre içerisinde genel kurulun yine toplanamaması halinde mahkeme feshe karar vermek zorundadır²⁹.

²⁵ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 809.

²⁶ 7244 sayılı Kanununun 2/1-d maddesi doğrultusunda kooperatif şirketlerin genel kurul toplantıları 31.07.2020 tarihine kadar ertelenmiş olup, mevcut yöneticilerin görev sürelerine ilişkin olarak da “*Mevcut organların görev, yetki ve sorumlulukları erteleme süresi sonrasında yapılacak ilk genel kurula kadar devam eder*” hükmü getirilmiştir.

²⁷ Ali Paşlı, Anonim/Limited Ortaklık Genel Kurul Toplantılarının 7244 Sayılı Özel Covid-19 Kanunu Sonrasındaki Durumu: Sermaye Şirketlerindeki Ortakların Sağlığının Değeri Var Mıdır?, s. 6,

<<http://www.ticaretkanunu.net/ali-pasli-anonim-limited-ortaklik-genel-kurul-toplantilarini-n-7244-sayili-ozel-covid-19-kanunu-sonrasindaki-durumu-sermaye-sirketlerindeki-ortaklarin-sagliginin-degeri-var-midir/>> Erişim Tarihi 9 Temmuz 2021 [“Covid-19 Sonrası Genel Kurullar”].

²⁸ Öğretide örneğin beş yıldan beri genel kurulun yapılmamış olması, uzun bir süre olarak nitelendirilmiştir. Şener, s. 630.

²⁹ Yargıtay 11. HD, 24.11.1981, E.1981/4751, K.1981/5019 (Legalbank) (“[6762 sayılı] TTK. 435. maddesi yukarıda belirtildiği veçhile, hakime takdir yetkisi vermemekte ve sürenin sonunda eksik organın tamamlanmamış olması halinde şirketin feshine karar vermekle yükümlü tutmaktadır.”)

2. Toplantı Yeri

Limited şirketlerde genel kurulun ne zaman yapılacağına aksine, nerede yapılacağı, yani toplantı yeri (*Versammlungsort*) konusunda TTK'da açık bir hüküm bulunmamaktadır. TTK m.617/3 uyarınca anonim şirket hükümlerine atıf yapılması sonucu, aksine esas sözleşme hükmünün bulunmaması halinde anonim şirketlerde genel kurulun şirket merkezinin bulunduğu yerde toplanacağına dair TTK m.409/3 hükmü, limited şirketler için de uygulanacaktır. Buna göre şirket sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça genel kurul, şirket merkezinin bulunduğu yerde (*Sitz*) toplanacaktır³⁰. Toplantı yeri konusunda, bir ölçüde genel kurulun yurt dışında yapılması istisnası dışında, ne TTK'da, ne de Alman hukukunda katı standartlar bulunmaktadır³¹. Kaldı ki elektronik genel kurulun (*online Hauptversammlung*) önünün açılmasıyla birlikte fiziki ortamdaki toplantı yerinin de önemi giderek azalmaktadır. Esasen limited şirketlerde genel kurulun elektronik ortamda yapılması yasal bir zorunluluk değildir. Bununla birlikte, şirket sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunduğu takdirde genel kurulun elektronik ortamda yapılması mümkündür (TTK m.1527/2). Aşağıda inceleneceği üzere Covid-19 önlemleri kapsamında alınan tedbirlerden biri de sermaye şirketlerinde genel kurulların elektronik ortamda yapılmasının teşviki ve kolaylaştırılmasıdır.

3. Toplantı Çağrısı

a. Çağrı Usulü

Genel kurul, tüm ortaklara usulüne uygun olarak yapılan çağrı üzerine toplanmaktadır. TTK'da limited şirketlerde genel kurulun toplantıya çağrılması hususuna ilişkin olarak anonim şirket hükümlerine atıf yapılmıştır (TTK m.617/3). Limited şirketler bağlamında yalnızca genel kurulun müdürler³²

³⁰ Alman hukukunda da GmbHG'de toplantı yerine dair bir hüküm bulunmamakta olup, öğretide Alman Paylı Şirketler Kanununda (AktG) yer alan esas sözleşmede aksine hüküm bulunmaması halinde anonim şirketlerde genel kurulun şirketin merkezinde yapılacağına dair Art.121/5 hükmünün limited şirketler için de kıyasen uygulanması gerektiği kabul edilmiştir. Holger Fleischer / Wulf Goette, Münchener Kommentar zum GmbHG, Bd: 2, 3. Auflage, C.H. Beck, 2019, §.48 Rn.64; Henssler / Strohn, §.48 Rn.2; Ziemons / Jaeger / Pöschke, §.48 Rn.12 ve 30.

³¹ Ziemons / Jaeger / Pöschke, §.48 Rn.11.

³² Birden fazla müdürün bulunması durumunda Yargıtay, toplantı çağrısını tek bir müdürün yapamayacağına, müdürler kurulu kararının yokluğunda bunun usulüne uygun bir çağrı olmayacağı gerekçesiyle ilgili toplantıda alınan kararların geçersiz (butlan) olacağına hükmetmiştir. Yargıtay 11. HD, 09.05.2017, E.2015/15527, K.2017/2736 (Legalbank). Alman hukukunda ise birden fazla müdürün bulunması durumunda, tüm müdürler birlikte şirketi

tarafından (TTK m.617/1) ve toplantı gününden en az 15 gün önce toplantıya çağrılacağı, bu sürenin de şirket sözleşmesiyle uzatılabileceği veya en az 10 gün olmak şartıyla kısaltılabileceği belirtilmiştir (TTK m.617/2)³³. Bunun dışında kalan hususlara ilişkin olarak anonim şirketlerde genel kurulun çağrı usulüne dair hükümler kıyas yoluyla uygulama alanı bulacaktır. Buna göre genel kurul, şirket sözleşmesinde gösterilen şekilde, varsa şirketin internet sitesinde ve Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanacak ilanla toplantıya çağrılır (TTK m.414/1)³⁴. Genel kurulu, müdürlerin çağrı(m)aması durumunda mahkeme kararıyla ortaklardan her biri³⁵ (TTK m.410/2), şirket tasfiye halindeyse görevleri ile ilgili konularla sınırlı olmak üzere tasfiye memurları da toplantıya çağırabilir (TTK m.410/1). Esas sermayenin en az onda birini temsil eden azınlık (*Minderheit*), genel kurulun toplantıya çağrılmasını veya gündeme madde eklenmesini noter aracılığıyla talep edebilirler (TTK m.411/1). Belirtmek gerekir ki genel kurulun çağrıya yetkili olmayan kişi veya kişilerce çağrılması üzerine alınan kararlar yok hükmünde olacaktır³⁶.

b. Çağrısız Genel Kurul

Genel kurul, usulüne uygun olarak yapılan ve toplantı zamanını, yerini ve gündemini içeren çağrı üzerine toplanır. Bununla birlikte, genel kurulun çağrısız olarak toplanması da mümkündür (*Universalversammlung*). TTK'da

idare ve temsile yetkili olsa bile, tek bir müdürün dahi genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi olduğu kabul edilmiştir. Hartmut Wicke, Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG), 4. Auflage, C.H. Beck, 2020, §.49 Rn.2 ["GmbHG Kommentar"].

³³ Alman hukukunda çağrı süresi (*Einberufungsfrist*) en az bir hafta olarak düzenlenmiştir (GmbHG Art.51/1). Öğretide bu sürenin emredici olduğu ve zaruri nedenlerin varlığı halinde dahi çağrıyı yapanlarca kısaltılamayacağı ifade edilmektedir. Fleischer / Goette, §.51 Rn.23 ve 63; Henssler / Strohn, §.51 Rn.28.

³⁴ Alman hukukunda ortaklara yapılacak çağrının, kayıtlı postayla yollanacak bir mektup formatında (*ingeschriebener Brief*) olması şartı bulunmaktadır. Alman öğretisinde mektubun, gönderenin kimliğini teşhis edecek nitelikte olması gerektiği (azınlık pay sahipleri, tek bir ortak vs.), ancak ıslak imzalı olmasının şart olmadığı, e-posta veya faks ile çağrının yapılabileceği kabul edilmiştir. Adolf Baumbach / Alfred Hueck, Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, Bd: 20, 22. Auflage, C.H. Beck, 2019, §.51 Rn.11-12; Ziemons / Jaeger / Pöschke, §.51 Rn.21-22; Henssler / Strohn, §.51 Rn.8; Wicke, GmbHG Kommentar, §.51 Rn.2.

³⁵ Ortakların genel kurulu toplantıya çağırabilmesi için mahkeme kararı şart olup, bir ortağın diğer ortaklara toplantı çağrısı göndermek suretiyle genel kurulun toplanması ve karar alması mümkün değildir. Bu durumda Yargıtay, söz konusu kararın butlan ile sakat olduğuna karar vermiştir. Yargıtay 11. HD, 09.03.2017, E.2016/2371, K.2017/1397 (Legalbank).

³⁶ Henssler / Strohn, §.49 Rn.7; Wicke, GmbHG Kommentar, §.49 Rn.5.

limited şirketler bağlamında genel kurulun çağrısız olarak toplanmasına ilişkin olarak yine anonim şirketlere ilişkin hükümlerin kıyas yoluyla uygulanacağı ifade edilmiştir (TTK m.617/3). Buna göre bütün ortaklar veya temsilcileri, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde, genel kurula katılmaya ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın genel kurul yapabilir ve yetersayıların sağlanması durumunda genel kurul kararı alabilirler (TTK m.416/1). Çağrısız genel kurulun geçerli olabilmesi için hiçbir ortağın itiraz etmemesi ve toplantının yapılmasına ilişkin diğer tüm kurallara uyulması şarttır. Madde metninden açıkça anlaşılacakla birlikte madde gerekçesinde, çağrısız genel kurulda karar alabilmek için tüm ortakların toplantıda hazır bulunması ve toplantı süresince hiçbir ortağın toplantıyı terk etmemesi şartı da aranmıştır³⁷. Çağrısız genel kurulda karar alabilmek için oybirliğine ihtiyaç duyulmasa da, gündeme ancak oybirliğiyle madde eklenebilir (TTK m.416/2). Çağrısız genel kurulun geçerliliği olabilmesi için ortakların bizzat katılması şart olmayıp, temsilci suretiyle de katılım mümkündür³⁸. Ortakların genel kurul yapmaktan farklı bir saikle toplanması durumunda ise çağrısız genel kuruldan söz edilemez³⁹.

B. Elden Dolaştırma Yoluyla Genel Kurul Kararı Alınması

Kanun koyucu limited şirketlerde fiziki veya elektronik ortamda herhangi bir toplantı yapılmaksızın da genel kurul kararı alınmasına imkân tanımıştır. Öğretide “sirküler tipi karar alma”⁴⁰ (sirküler karar, *Zirkularbeschluss*)⁴¹

³⁷ Alman hukukunda da tüm ortakların toplantı boyunca hazır bulunmaları gerektiğine dikkat çekilmiş ve toplantıdan ayrılmanın karara olumsuz oy niteliğinde olduğu kabul edilmiştir. Fleischer / Goette, §.51 Rn.55. 6762 sayılı TTK zamanında da öğretide tartışma konusu olmuş bu husus hakkında hâkim görüş, toplantının tüm ortakların katılımıyla yapılabileceği, toplantıdan ayrılan ortak olması halinde toplantının artık devam edemeyeceği, ancak o ana kadar alınan kararların geçerli olduğu yönündeydi. Bahtiyar / Hamamcıoğlu, s. 51.

³⁸ Fleischer / Goette, §.51 Rn.55; Ziemons / Jaeger / Pöschke, §.51 Rn.49.

³⁹ Goette / Habersack / Kalss, §.118 Rn.3.

⁴⁰ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 811; Ayhan / Çağlar / Özdamar, s. 429; Şener, s. 735; Fatih Bilgili / Ertan Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, 8. Bası, Dora Basım Yayın, 2021, s. 439; İsmail Kayar, Ticaret Hukuku, 5. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 501; Bozkurt, s. 545; Erdoğan, s. 57.

⁴¹ Alman hukukunda bu kavramı ifade etmek üzere “*Beschlussfassung ohne Gesellschafterversammlung*”, “*Beschlussfassung im schriftlichen Verfahren*”, “*Verfahren im Schriftform*”, “*schriftliche Beschlussfassung*”, “*Umlaufverfahren*”, “*Umlaufbeschluss*” gibi terimler kullanılmaktadır. Fleischer / Goette, §.48 Rn.140-141; Baumbach / Hueck, §.48 Rn.27; Ziemons / Jaeger / Pöschke, §.48 Rn.77; Hensler / Strohn, §.48 Rn.19; Wicke, GmbHG Kommentar,

olarak da adlandırılan bu yöntem uyarınca limited şirketlerde toplantı yapılmadan da genel kurul kararı alınabilmektedir. Buna göre herhangi bir ortak sözlü görüşme (toplantı) isteminde bulunmadıkça genel kurul kararları, ortaklardan birinin gündem maddesi ile ilgili önerisine diğer ortakların yazılı onayları alınmak suretiyle alınabilir (TTK m.617/4)⁴². TTK'da elden dolaştırma yoluyla karar alma süreci ana hatlarıyla belirtilmiş olup, sürece dair ayrıntılara yer verilmemiştir (karş. 6762 sayılı TTK m.538/4). Madde gerekçesinden hareketle, bu şekilde bir genel kurul kararı alınabilmesi için en önemli şartın, yazılı bir öneriye yine yazılı olarak katılmak olduğu söylenebilir. Bunun dışında, yazılı önerinin ve bu öneriye verilecek cevabın (kabul, ret, çekimser vs.) nasıl ve ne zaman yapılabileceğine yönelik bir düzenleme getirilmemiştir. Bu noktada hem öneri, hem de öneriye verilecek cevaba ilişkin yazılı belgelerin, posta yoluyla veya kurye aracılığıyla oy kullanacak ortaklara gönderilebileceği öğretide kabul edilmiştir⁴³. Öneriyi alan ortağın cevabını şirkete⁴⁴ göndermesi icap etmekte olup, bunun için belli bir sürenin (*Frist*) verilmesi uygun olacaktır. Süresi içerisinde bildirilmeyen oylar olumsuz sayılacak olup, yine öneriye ilişkin değişiklik ileri sürmek veya şartlı olarak olumlu oy vermek de olumsuz oy olarak değerlendirilmelidir⁴⁵.

Elden dolaştırma yoluyla karar alma yönteminde fiziki bir toplantı yapılmadığı için çağrı ve ilan kurallarına uyulmasına gerek bulunmamaktadır⁴⁶. Bu şekilde karar alma sürecini müdürlerin yanı sıra herhangi bir ortak da

§.48 Rn.5-6. Dolayısıyla Türk öğretisinde kullanılan bu terimin, İsviçre hukukundaki “*Zirkularbeschluss*” sözcüğünden esinlendiği anlaşılmaktadır.

⁴² Mehaz İsviçre Borçlar Kanununun (OR) 805/4. maddesinde bu hüküm şu şekilde ifade edilmiştir: “*Ortaklardan biri sözlü görüşme talebinde bulunmadıkça, kararlar yazılı olarak da alınabilir*”.

⁴³ Şener, s. 736. Alman öğretisinde ise yazılı onayın e-posta veya faks aracılığıyla ya da şirketin internet sitesinde bu yönde bir bölüm bulunması halinde bu bölüme, hatta şirketin sosyal medya platformlarındaki sohbet gruplarında paylaşılacak suretiyle dahi gönderilebileceği ifade edilmiştir. Baumbach / Hueck, §.48 Rn.32. Her hâlıkârda ortakların ıslak imzalarının gerekmeceği kabul edilmiştir. Fleischer / Goette, §.48 Rn.160.

⁴⁴ Yazılı onayların kime/nereye gönderileceği konusunda Alman öğretisinde alternatifler arasında şirkete, bu şekilde karar alma usulüne başlatan ortağa veya diğer tüm ortaklara gönderilebileceği konusunda farklı görüşler bulunsun da hâkim görüş bunun şirkete gönderilmesi, bu şekilde müdürler aracılığıyla tüm ortaklara iletilebileceği yönündedir. Ziemons / Jaeger / Pöschke, §.48 Rn.84.

⁴⁵ Baumbach / Hueck, §.48 Rn.38; Yıldız, s. 219; Kayıhan, s. 333; Bilgili / Demirkapı, s. 440.

⁴⁶ Pulaşlı, Şirketler Hukuku, s. 811. Çağrısız genel kuruldan farklı olarak elden dolaştırma yoluyla karar almada çağrı merasimi yerine getirilmekle birlikte toplantı gerekliliği göz ardı edilmektedir. Bilgili / Demirkapı, s. 440.

başlatabilir⁴⁷. Karar alınabilmesi için oybirliğinin bulunması şart olmasa da⁴⁸ TTK'da açıkça zikredildiği üzere aynı önerinin tüm ortakların onayına sunulması şarttır (TTK m.617/4). Öğretide bu koşulun gerekçesinin elden dolaştırma yönteminin kötüye kullanılmasını önlemek olduğu ileri sürülmüştür⁴⁹. Şayet bütün ortaklara aynı yazılı öneri gönderilmez ve onların yazılı oyu alınmazsa, öneri gönderilen ortakların tamamı alınan karara olumlu oy verseler bile karar alınamaz, alınmış bir karar varsa da batıl olur⁵⁰. Kanun koyucu özellikle ortakların toplantıya katılmasının güç ve masraflı olduğu ya da acilen karara ihtiyaç duyulduğu haller için bu yöntemi kabul etmiştir⁵¹. Madde gerekçesinde de bu yöntemin limited şirketlerde "büyük bir ihtiyaca cevap verebileceği" öne sürülmüştür. Öte yandan, bu yöntemde ortaklar alınacak kararı yeterince tartışamayabilir ve bu tartışmalar neticesinde bilgilenebilebilirler⁵². Bu nedenle ortaklara elden dolaştırma yoluyla karar alınmasını engelleme imkânı tanınmıştır. Buna göre herhangi bir ortak tarafından sözlü görüşme isteminde bulunulması halinde fiziki veya elektronik bir genel kurul toplantısının yapılması zorunlu olup, artık elden dolaştırma yoluyla karar alınamaz⁵³. Son olarak genel kurul yapılmasının

⁴⁷ Wicke, GmbHG Kommentar, §.48 Rn.6; Şener, s. 736. Aksi yönde bkz. Bilgili / Demirkapı, s. 440; Yıldız, s. 219.

⁴⁸ Elden dolaştırma yoluyla karar almak için TTK'da özel bir yetersayı öngörülmemiştir. Bu nedenle bu yöntemle alınacak kararlarda yetersayılar, yazılı karar önerisine konu gündem maddesine göre TTK'nın 620 ve 621. maddeleri uyarınca belirlenecektir. Reha Poroy / Ünal Tekinalp / Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, 2019, s. 499.

⁴⁹ Abuzer Kendigelen, Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 3. Bası, On İki Levha Yayıncılık, 2016, s. 526-527.

⁵⁰ Şener, s. 736.

⁵¹ Yıldız, s. 218; Kayıhan, s. 332. Alman hukukunda da genel kurulun hantallığı, genel kurul toplantısı düzenlemenin maliyetli olması ve zaman gerektirmesi nedeniyle elden dolaştırma yoluyla karar usulünün, özellikle girişimci yönü ağır basan ortakların yer aldığı limited şirketler için daha cazip ve gelişmelere daha kolay cevap verebilecek nitelikte olduğu kaydedilmiştir. Fleischer / Goette, §.48 Rn.140.

⁵² Şener, s. 736.

⁵³ Ortakların gündem maddesine olumsuz oy vermelerinin veya süresi içerisinde oy vermelerinin elden dolaştırma yöntemine itiraz ettikleri anlamına gelmediği, bunun için ortaklardan hiç olmazsa birinin açıkça sözlü görüşme talebinde bulunmasının zorunlu olduğu öğretide kabul edilmiştir. Yıldız, s. 219; Kayıhan, s. 333; Bilgili / Demirkapı, s. 440. Alman öğretisinde de ortaklara süre verilmesi tavsiye edilmekte, bu bağlamda elden dolaştırılan karara yanıt vermek için bizzat ilgili karar önerisinde ya da şirket sözleşmesinde belli bir sürenin öngörülebileceği, bu süre içerisinde cevap verilmemesi durumunda bunun olumlu (ya da olumsuz) oy sayılacağı kararlaştırılabileceği ifade edilmektedir. Fleischer / Goette, §.48 Rn.164; Hensler / Strohn, §.48 Rn.27.

kanunen zorunlu olduğu durumlarda yine bu şekilde karar alınamaz⁵⁴.

II. LİMİTED ŞİRKETLERE ÇİSINDAN COVID-19 KAPSAMINDA ŞİRKET GENEL KURULLARINA İLİŞKİN ALINAN TEDBİRLER

A. Alman Hukukunda

Dünya genelinde pek çok ülkede olduğu gibi Almanya’da da Covid-19 salgınının yarattığı olumsuz etkilerle mücadele amacıyla aksiyon alınmıştır. Bunlar arasında en önemlisi, Covid-19 Salgınının Medeni Hukuk, İflas Hukuku ve Ceza Usul Hukukundaki Sonuçlarının Hafifletilmesi Hakkında Kanundur (COVFAG). Adından da anlaşılacağı üzere bu kanunda pek çok hukuk dalı açısından bir dizi tedbire yer verilmiştir⁵⁵. Her ne kadar kanunun adında belirtilmiş olmasa da, kanun şirketler hukukuna ilişkin hükümler de içermektedir. Özellikle genel kurulların yapılışı, genel kurula elektronik ortamda katılım, toplantı çağrı süreleri, elden dolaştırma yoluyla genel kurul kararı alınması, mevcut yöneticilerin görev süreleri ve yapısal değişikliklerin ticaret siciline tescil süresi gibi konularda anonim, limited, sermayesi paylara bölünmüş komandit ve kooperatif şirketler ile Avrupa Şirketi (*Societas Europaea*) bağlamında düzenlemeler yapılmıştır (Art.2 §.1-4). Kanundaki düzenlemelerden bir kısmı yayın tarihinden önce geçmişe etkili olarak, bir kısmı ise yayın tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Kanun ilk etapta 2020 yılı sonuna kadar geçerli olacak şekilde hazırlanmışsa da (Art.2 §.7 ve Art.6),

⁵⁴ Birleşme, bölünme veya tür değiştirme, sermayenin yarısından fazlasının kaybı ya da azınlığın toplantı hakkını kullanması gibi durumlarda elden dolaştırma yoluyla karar alınması mümkün değildir. Hennsler / Strohn, §.48 Rn.20. Türk öğretisinde ise TTK m.617/4’te geçen ifadeden hareketle her türlü konuda elden dolaştırma yoluyla karar alınabileceği ileri sürülmüştür. Erdoğan, s. 58.

⁵⁵ Covid-19 nedeniyle mali durumu kötüleşmiş şirketlerde yönetim organının şirketin iflasını isteme yükümlülüğünün belli bir süreliğine askıya alınması (Art.1 §.1), şirketlerde yapısal değişikliklerin bilançonun çıkarılmasını takiben ticaret siciline tescili için öngörülen sürenin uzatılması (Art.2 §.4), görev süresi dolan dernek ve vakıf yöneticilerinin yerlerine yenileri seçilene kadar görev sürelerinin devam etmesi ve üyelerin genel kurullara fiziki olarak katılmaksızın oy verebilmeleri (Art.2 §.5), kat mülkiyetine tabi taşınmazlarda görev süresi dolan yöneticilerin yerlerine yenileri seçilene kadar görev sürelerinin devam etmesi ve yeni yönetim planı hazırlanana kadar en son yönetim planının geçerli olması (Art.2 §.6), ceza davalarında duruşmalara verilecek aralar için öngörülen yasal azami sürelerin uzatılması (Art.3), sürekli borç ilişkilerinde tüketicilerin sağlıkları açısından risk teşkil edebilecek ifayı reddedebilmeleri (Art.5 §.1), kiraya verenlerin kira bedelinin ödenmemesi gerekçesiyle kira sözleşmelerini belli bir süreliğine sona erdirememesi (Art.5 §.2), tüketici kredilerinin ödenmesinin belli bir süreliğine ertelenmesi (Art.5 §.3) gibi tedbirler COVFAG’ın temel düzenlemeleri arasındadır. Alman hukukunda Covid-19 tedbirlerinin hukukun farklı alanlarındaki etkilerini inceleyen bir çalışma için bkz. Hubert Schmidt, COVID-19: Rechtsfragen zur Corona-Krise, 3. Auflage, C.H. Beck, 2021.

salgının seyrine bağlı olarak kanunun yürürlüğünün 31.12.2021 tarihine kadar uzatılabileceği hükme bağlanmıştır (Art.2 §.8). Nitekim COVFAG'ın yürürlüğü, Ekim 2020 tarihinde çıkarılan bir tüzükle 31.12.2021 tarihine kadar uzatılmıştır⁵⁶. Aşağıda COVFAG'ın şirket genel kurullarına ilişkin öngördüğü tedbirler incelenmektedir.

1. Esas Sözleşmede Bu Yönde Bir Hüküm Bulunmaksızın Genel Kurulların Elektronik Ortamda Yapılabilmesi

COVFAG'ın “Covid-19 Salgınının Etkileriyle Mücadele Edilmesi İçin Şirketler, Kooperatifler, Dernekler, Vakıflar ve Kat Mülkiyeti Hukukuna İlişkin Tedbirler Hakkında Kanun” başlıklı ikinci bölümü altında öngörülen ilk tedbir, anonim şirketler bağlamında esas sözleşmede genel kurulun elektronik ortamda yapılmasına cevaz veren bir hüküm bulunmasa dahi yönetim kurulunun kararıyla genel kurulun elektronik ortamda yapılabilmesine imkân tanınmasıdır (Art.2 §.1/1). Alman hukukunda anonim şirketlerde pay sahiplerinin genel kurula elektronik ortamda katılabilmesi (*elektronische Teilnahme*) ve oylarını posta yoluyla (*Briefwahl*)⁵⁷ ya da elektronik ortamda verebilmesi için esas sözleşmede bu yönde bir hükmün bulunması şarttır (AktG Art.118/1 ve 2). COVFAG ile birlikte genel kurulun elektronik ortamda yapılabilmesi, pay sahiplerinin elektronik ortamda toplantıya katılabilmesi ve oylarını kullanabilmesi için esas sözleşmede bu yönde bir hükmün bulunması

⁵⁶ *Verordnung zur Verlängerung von Maßnahmen im Gesellschafts-, Genossenschafts-, Vereins- und Stiftungsrecht zur Bekämpfung der Auswirkungen der COVID-19-Pandemie vom 20 Oktober 2020*, BGBl. I 2258 (GesRGenRCOVMMV). 18.09.2020 tarihinde kamuoyuyla paylaşılan tüzük taslağında pandemi koşullarının devam etmesi nedeniyle şirketlerin “gele- neksel usulde” (*auf herkömmlichem Weg*) karar alabilmesinin ve geniş katımlı toplantılar yapabilmemesinin belirsizliği karşısında, karar alma süreçlerinin devamının sağlanması adına Covid-19 tedbirlerinin bir müddet daha devam etmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. *Entwurf einer Verordnung zur Verlängerung von Maßnahmen im Gesellschafts-, Genossenschafts-, Vereins- und Stiftungsrecht zur Bekämpfung der Auswirkungen der COVID-19-Pandemie*, s. 1, <<https://www.bmjv.de/>> Erişim Tarihi 29 Temmuz 2021.

⁵⁷ Alman hukukunda pay sahipleri genel kurula katılmasa dahi, esas sözleşmede bu yönde bir hüküm olması halinde oylarını posta yoluyla kullanabilmektedir (AktG Art.118/2). Elektronik ortamda oy verilmesinden farklı olarak posta yoluyla oy kullanmada pay sahibi toplantıya katılmamakta ve toplantı öncesinde belirtilen süre içerisinde oyunu şirkete göndermektedir. Hans Christoph Grigoleit, *Aktiengesetz*, 2. Auflage, C.H. Beck, 2020, §.118 Rn.20-21; Henssler / Strohn, §.118 Rn.10b. Oyun posta yoluyla gönderilmesi durumunda pay sahipleri genellikle genel kurula katılmadığından, isimleri hazır bulunanlar listesinde (*Teilnehmerverzeichnis*) yer almamaktadır. Bununla birlikte, oyunu posta yoluyla göndermiş olsa dahi pay sahiplerinin genel kurula katılma hakkı bulunmaktadır. Genel kurula katılan pay sahibi, genel kurulda alınan kararların iptalini de dava edebilir. Uwe Hüffer / Jens Koch, *Aktiengesetz*, 15. Auflage, C.H. Beck, 2021, §.118 Rn.19.

zorunluluğu 31.12.2021 tarihine kadar kaldırmıştır⁵⁸. Bunun dışında, gözetim kurulu üyelerinin genel kurula ses ve görüntü nakli yoluyla katılması ve genel kurulun ses ve görüntü nakline izin veren araçlarla yayınlanması için de esas sözleşmede hüküm bulunması şartı aynı süreliğine aranmayacaktır. İş bu kanun, bu kararların verilebilmesi için münhasıran yönetim kuruluna yetki tanımış, ancak bunu gözetim kurulunun (*Aufsichtsrat*) onayına tabi tutmuştur (Art.2 §.1/6)⁵⁹.

2. Genel Kurulun Tamamen Elektronik Ortamda Yapılabilmesi

Diğer bir tedbir olarak COVFAG, anonim şirket genel kurul toplantılarının tamamen elektronik ortamda yapılabilmesine imkân tanımaktadır (Art.2 §.1/2). Elektronik genel kurul, aynı anda fiziki ortamda yapılmakta olan bir genel kurul toplantısına ses ve görüntü nakliyle elektronik ortamda katılmak suretiyle gerçekleştirilebilir. Fiziki ortamda herhangi bir toplantı yapılmaksızın genel kurulun tamamen elektronik ortamda gerçekleştirilmesi durumunda ise “sanal genel kurul”dan (*virtuelle Hauptversammlung*) söz edilmektedir. Tarihsel gelişimine bakıldığında elektronik genel kurul, fiziki genel kurula bir alternatif olarak düşünülmüş, fiziki genel kurulun yerine geçecek şekilde tasarlanmamıştır. 2007/36/EG sayılı Borsaya Kote Şirketlerde Pay Sahipliğinden Doğan Belirli Hakların Kullanılması Hakkında AB Direktifi⁶⁰ uyarınca üye devletler, pay sahiplerinin genel kurullara elektronik ortamda katılabilmesine imkân tanıyan ve iç hukukta bunu engelleyecek her türlü kuralı

⁵⁸ Esasen Covid-19 önlemleri kapsamında şirket sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunmaksızın elektronik ortamda genel kurul yapılmasını kolaylaştırıcı nitelikteki düzenlemelere İsviçre, İtalya, İspanya, Belçika, Norveç, Avustralya, Kanada gibi diğer ülkelerde de rastlanmaktadır. Ayrıca bu ülkelerin bir kısmında, elektronik ortamda genel kurul yapılmasına itiraz eden pay sahiplerinin, elektronik genel kurulda alınan kararlara karşı esas sözleşmenin ihlali gerekçesiyle iptal davası açmasını kısıtlayan düzenlemelere de yer verilmiştir. Dirk Zetzsche / Linn Anker-Sørensen / Roberta Consiglio / Miko Yeboah-Smith, COVID-19-Crisis and Company Law - Towards Virtual Shareholder Meetings, University of Luxembourg Faculty of Law, Economics & Finance WPS 2020-007, s. 13, <<https://ssrn.com/abstract=3576707>> Erişim Tarihi 21 Temmuz 2021.

⁵⁹ COVFAG uyarınca genel kurulun elektronik ortamda yapılmasına karar verme hakkı, gözetim kurulunun onayına tabi olmakla birlikte yine de yönetim kuruluna tanınmış olup, normal şartlar altında genel kurulu toplantıya çağırabilecek azınlık pay sahipleri veya diğer kişilerin genel kurulun elektronik ortamda yapılmasını sağlaması mümkün değildir. Hüffer / Koch, §.118 Rn.41; Grigoleit, §.118 Rn.8a ve 36c; Cornelius Simons / Johanna Hauser, “Die virtuelle Hauptversammlung: Aktuelle Praxisfragen unter dem Regime der Corona-Gesetzgebung”, 2020, 13, Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht, s. 490.

⁶⁰ *Richtlinie 2007/36/EG Des Europäischen Parlaments und Des Rates über die Ausübung bestimmter Rechte von Aktionären in börsennotierten Gesellschaften* [2007] OJ L184/17.

ortadan kaldıran yasal düzenlemeler yapmakla yükümlü kılınmıştır (Art.8). 2007/36/EG sayılı Direktif halka açık anonim şirketlerde genel kurulun elektronik ortamda yapılmasını teşvik etmekle birlikte, toplantıların tümüyle elektronik ortama taşınmasını zorunlu tutmamıştır⁶¹. Alman hukukunda Pay Sahipliği Haklarının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Kanunun⁶² 2009 yılında yürürlüğe girmesiyle birlikte elektronik ortamda genel kurul yapılabilmesi mümkün hale gelmiştir⁶³.

Diğer taraftan Alman hukukunda, diğer bazı hukuk sistemlerinin aksine fiziki ortamda bir toplantı yapılmaksızın, pay sahipleri veya temsilcilerinin katılımıyla genel kurulun tümüyle elektronik ortamda yapılması, yani sanal genel kurul mümkün değildir. Bu noktada COVAG, 31.12.2021 tarihine kadar anonim şirketlerde genel kurulun tamamen elektronik ortamda yapılmasına imkân tanımaktadır⁶⁴. Ancak bunun için kanunda şu dört koşul öngörülmüştür⁶⁵ (Art.2 §.1.2):

⁶¹ Hüffer / Koch, §.118 Rn.11.

⁶² *Gesetz zur Umsetzung der Aktionärsrechterichtlinie vom 30 Juli 2009* (BGBl. I S. 2479) (ARUG). Belirtmek gerekir ki Almanya’da ARUG’dan on yıl sonra, pay sahipliği haklarının yeniden düzenlenmesine yönelik bir kanun daha kabul edilmiştir: *Gesetz zur Umsetzung der Aktionärsrechterichtlinie vom 12 Dezember 2019* (BGBl. I S. 2637) (ARUG II).

⁶³ ARUG öncesinde de Almanya’da bazı büyük şirketlerin elektronik ortamda genel kurul gerçekleştirmesinden hareketle elektronik genel kurul düşüncesi öğretilerde tartışılmış ve fiziki olarak belli bir yerde yapıldığı sürece genel kuruldan görüntü ve ses naklinin, dolayısıyla bazı pay sahiplerinin toplantıya elektronik ortamda katılmasının mümkün olduğu kanaatine varılmıştı. Öte yandan, ARUG öncesinde AktG’de genel kurul toplantısının belli bir yerde (*Ort*) yapılacağı emredici bir şekilde düzenlenmiş olduğundan, pay sahiplerinin fiziken belli bir yerde toplanmadan (*ohne Anwesenheit*), yani fiziki bir toplantı yapılmaksızın elektronik ortamda bir araya gelmeleri halinde ise bunun hukuken geçerli olmayacağı kabul edilmekteydi. Hasan Pulaşlı, Elektronik Ortamda Anonim Şirket Genel Kuruluna İlişkin Düzenlemelerin Evrimi ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunundaki Durum, Arslanlı Bilim Arşivi, <<http://www.arslanlibilimarsivi.com/internet-ortaminda-genel-kurul>> Erişim Tarihi 21 Temmuz 2021 [“Elektronik Genel Kurul”].

⁶⁴ Alman öğretisinde sanal genel kurulun kalıcı olarak mevzuata dâhil edilmesi açısından COVAG’ın bir fırsat olduğuna yönelik görüşler ileri sürülmüştür. Bkz. Elena Dubovitskaya, “Das Krisengesetz als Ideengrube für die künftige virtuelle Hauptversammlung”, 2020, 17, *Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht*, s. 647-653; Anja Herb / Matthias Merkelbach, “Die virtuelle Hauptversammlung 2020 – Vorbereitung, Durchführung und rechtliche Gestaltungsoptionen”, 2020, 15-16, *Deutsches Steuerrecht*, s. 811-817; Eberhard Vetter / Jörgen Tielmann, “Unternehmensrechtliche Gesetzesänderungen in Zeiten von Corona”, 2020, 17, *Neue Juristische Wochenschrift*, s. 1175-1180.

⁶⁵ Elektronik ortamda toplantı yapılabilmesine karar vermek için yönetim kurulu kararının oybirliğiyle alınması gerektiği belirtilmiştir. Grigoleit, § 118 Rn.8b ve 36d; Goette / Habersack / Kalss, §.118 Rn.41.

(i) Toplantının başından sonuna kadar görüntü ve ses naklinin (*Bild- und Tonübertragung*) yapılması (yani toplantının canlı olarak yayınlanması),

(ii) Posta yoluyla veya elektronik katılım suretiyle pay sahiplerinin elektronik ortamda oy haklarını kullanabilecekleri veya temsilci atayabilecekleri bir ortamın oluşturulması,

(iii) Pay sahiplerine elektronik ortamda soru sorma imkânı (*Fragemöglichkeit*) tanınması ve

(iv) Alınan genel kurul kararına ilişkin olarak pay sahiplerine (posta yoluyla oyunu kullanmış olanlar da dâhil) itiraz etme imkânı (*Möglichkeit zum Widerspruch*) tanınması⁶⁶.

Bu koşulların yerine getirilmesi suretiyle gerçekleştirilecek sanal genel kurula, yalnızca toplantı başkanı (*Versammlungsleiter*) ile genel kurulda alınan kararların onaylanması gereken şirketler açısından (bkz. AktG Art.130/1) kararı onaylayacak noterin (*Notar*) katılımı yeterlidir⁶⁷. Pay sahipleri veya temsilcileri toplantıya yalnızca elektronik ortamda katılacak olup, fiziki ortamda katılım (*physischer Teilnahme vor Ort*) söz konusu olmayacaktır. İlaveten, sanal genel kurulda yönetim kurulunun, istediği sorulara yanıt vermekte serbest olduğu⁶⁸ ve sorulacak soruların genel kuruldan en geç iki gün öncesine kadar şirkete gönderilmesini zorunlu tutma yetkisinin olduğu hükme bağlanmıştır (Art.2 §.1.2). Yine sanal genel kurul yapma kararı alabilmesi için gözetim kurulunun onayı gerekmektedir (Art.2 §.1/6). Belirtmek gerekir ki Alman kanun koyucusu sanal genel kurul imkânını yalnızca anonim şirketler

⁶⁶ Elektronik ortamda yapılan genel kurulun teknik altyapısını sağlama yükümlülüğü şirkete ait olup, teknik aksaklıklar sonucu genel kurula katılmayan pay sahiplerinin, şirketin ağır ihmalinin bulunması durumunda pay sahipliğinden doğan haklarının ihlali gerekçesiyle kararın iptalini talep etme hakları bulunmaktadır. Grigoleit, §.118 Rn.26a; Goette / Habersack / Kalss, §.118 Rn.93.

⁶⁷ Hüffer / Koch, §.118 Rn.63; Grigoleit, §.118 Rn.36s; Simons / Hauser, s. 492. AktG Art.118/3'de geçen yönetim kurulu üyelerinin genel kurul toplantılarına katılmaları gerektiği ("*sollen an der Hauptversammlung teilnehmen*") ibaresi karşısında ve özellikle Covid-19 ortamında, yönetim kurulu üyelerinden en az birinin dahi genel kurula fiziki ortamda katılmasının zorunlu olmadığı ileri sürülmüştür. Grigoleit, §.118 Rn.36t. Gözetim kurulu üyeleri açısından ise hâlihazırda AktG ve COVFAG elektronik ortamda katılıma imkân tanımaktadır.

⁶⁸ Ancak toplantı sırasında makul bir sürede sorulara yanıt verilebilecekken yanıtlanmama veya tamamen keyfi bir biçimde yanıtlanmama hallerinde bunun COVFAG ile bağdaşmayacağı ve pay sahipliğinden doğan hakların ihlaline yol açabileceği ileri sürülmüştür. Carsten Schäfer, "Die virtuelle Hauptversammlung nach dem Corona-Gesetz", 2020, 13, Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht, s. 488.

için kabul etmiş olup, limited şirketleri (ve dernek, vakıf gibi diğer tüzel kişileri) bu imkândan mahrum bırakmıştır. Aşağıda inceleneceği üzere limited şirketler için yalnızca elden dolaştırma yoluyla karar alma prosedüründe ortaklarının tümünün onayı şartı kaldırılmış, bunun dışında başka bir tedbir öngörülmemiştir. Alman öğretisinde bu durum eleştirilmiş ve salgın koşullarının limited şirketleri de anonim şirketler gibi etkilediği, limited şirketler için yalnızca yazılı karar alma prosedürünü kolaylaştırmanın yeterli olmadığı ifade edilmiştir⁶⁹.

3. Genel Kurulun Mali Yılın Sonuna Kadar Yapılabilmesi

COVFAG'ın içerdiği başka bir tedbir de anonim şirketlerde olağan genel kurulun mali yılın sonuna kadar yapılabilmesidir (Art.2 §.1/5)⁷⁰. Yönetim kurulu, gözetim kurulunun raporunu aldıktan sonra en kısa sürede, şirketin finansal tablolarının ve yıllık raporunun görüşülebilmesi için genel kurulu toplantıya çağıracaktır (AktG Art.175/1). Yukarıda incelendiği üzere TTK'da olağan genel kurulun yapılması için öngörülen hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç aylık sürenin aksine, Alman hukukunda anonim şirketlerin olağan genel kurulu mali yılın ilk sekiz ayı içerisinde yapılabilir (AktG Art.175/1). Bu noktada COVFAG, olağan genel kurulun mali yılın ilk sekiz ayı içerisinde yapılması kuralını askıya alarak, genel kurulun mali

⁶⁹ Ziemons / Jaeger / Pöschke, §.48 Rn.95g. Alman öğretisinde bazı yazarlar kanun koyucunun limited şirketlerin genel kurulu için de elektronik genel kurul imkânını pekâlâ getirebileceğini, kaldı ki limited şirketlerde ortak sayısının da genellikle az olduğundan bunun kolaylıkla gerçekleşebileceğini, ancak bu imkânın sunulmamasının kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olduğunu ileri sürmüştür. Hartmut Wicke, "Die GmbH in Zeiten der Corona-Pandemie", 2020, 13, Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht, s. 502 ["GmbH & Corona-Pandemie"].

⁷⁰ Esasen genel kurulların yapılabileceği sürenin uzatılması, diğer ülkelerde de Covid-19 önlemleri kapsamında alınan tedbirlerin başında gelmektedir. Örneğin Fransa'da hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içerisinde, Avusturya'da hesap döneminin sona ermesinden itibaren 12 ay içerisinde, İtalya'da hesap döneminin sona ermesinden itibaren 60 gün içerisinde, İspanya'da Kasım 2020 tarihine kadar, Portekiz'de 30.06.2020 tarihine kadar, Avustralya'da 31.07.2020 tarihine kadar ve Kanada'da olağanüstü halin sona ermesinden itibaren 90 gün içerisinde olmak koşuluyla, genel kurulların olağan dönemler için mevzuatta kabul edilmiş sürelerin dışında yapılabilmesine imkân tanıyan yasal düzenlemeler yapılmıştır. Zetzsche / Anker-Sørensen / Consiglio / Yeboah-Smith, s. 11-12. Avrupa Komisyon tarafından Avrupa Şirketleri için de olağan genel kurul yapma süresi mali yılın ilk altı ayından, yılsonuna kadar uzatılmıştır. Bkz. *Verordnung (EU) 2020/699 Des Rates über befristete Maßnahmen in Bezug auf die Hauptversammlungen Europäischer Gesellschaften (SE) und die Generalversammlungen Europäischer Genossenschaften (SCE)* [2020] OJ L165/25, Art.1.

yıl içerisinde herhangi bir zaman yapılabileceğini hükme bağlamıştır⁷¹. Bu düzenlemeyle birlikte 2021 yılı olağan genel kurul toplantıları, yılsonuna kadar yapılabilecektir⁷². Yönetim kurulunun genel kurulun ilk sekiz aydan sonra yapılması kararı alabilmesi için yine gözetim kurulunun onayı gerekmektedir (Art.2 §.1/6). Son olarak, fiziki ortamda çağrısı yapılmış, ancak henüz gerçekleşmemiş toplantılar için aşağıda incelenen Türk hukukundaki durumun aksine COVFAG'da açık bir düzenleme yapılmamış olup, Alman öğretisinde fiziki genel kurul çağrısının iptal edilip, yerine mali yılın sonuna kadar elektronik ortamda genel kurulun yapılabileceği belirtilmiştir⁷³.

4. Elden Dolaştırma Yoluyla Karar Almaya Hiçbir Ortağın İtiraz Etmemesi Şartının Kaldırılması

Yukarıda incelendiği üzere TTK m.617/4'de düzenlenen elden dolaştırma yoluyla genel kurul kararı alma usulü Alman hukukunda da bulunmaktadır. Alman Limited Şirketler Kanunu uyarınca limited şirketlerde tüm ortakların bu yolla karar alınması talebine onay vermeleri veya alınacak karara ilişkin yazılı olarak olumlu oy kullanmaları halinde toplantı yapılmasına gerek bulunmamaktadır (GmbHG Art.48/2). Bu usul dairesinde genel kurul kararı alınabilmesi için toplantıya katılma hakkından yoksun olsun veya olmasın, hiçbir ortağın toplantı yapılmasını istememesi, yani elden dolaştırma usulüne yazılı olarak itiraz etmemesi şarttır⁷⁴. Bir ortağın dahi onayının alınmaması halinde, karar diğer ortakların oybirliğiyle alınmış olsa bile geçersizdir⁷⁵. Bu noktada COVFAG, limited şirketler bağlamında bir tedbir olarak elden dolaştırma yoluyla karar alma usulünde tüm ortakların onayının alınması zorunluluğunu askıya almış, böylece ortakların itirazlarına

⁷¹ COVFAG toplantı çağrısına yönelik de birtakım düzenlemeler içermektedir. AktG Art.123/1'de genel kurulun, toplantı gününden en erken 30 gün önce toplantıya çağrılabilceğini hükme bağlanmışken bu süre 21 güne düşürülmüş; nama yazılı pay sahiplerine veya temsilcilerine (ve istekleri halinde gözetim kurulu üyelerine) yapılacak bildirim için AktG Art.125/1 ve 2'de öngörülen toplantı öncesi 21 günlük süreler de 12 güne düşürülmüştür (Art.2 §.1/3).

⁷² Türk hukukunda olduğu gibi Alman hukukunda da genel kurulun zamanında yapılmaması, başlı başına yaptırım gerektiren bir eylem olarak tanımlanmamıştır. Goette / Habersack / Kalss, §.118, Rn.2. Bununla birlikte, şirketin bilançosunun ve finansal tablolarının tutulmaması veya usulüne uygun tutulması gibi durumlarda yönetim ve gözetim kurulu üyeleri için para cezaları öngörülmüştür (bkz. Alman Ticaret Kanunu (HGB) Art.331 ve 334).

⁷³ Grigoleit, §.118 Rn.36g.

⁷⁴ Fleischer / Goette, §.48 Rn.156; Ziemons / Jaeger / Pöschke, §.48 Rn.83; Baumbach / Hueck, §.48 Rn.30-31.

⁷⁵ Baumbach / Hueck, §.48 Rn.38 ve 40.

rağmen 31.12.2021 tarihine kadar fiziki toplantı yapılmaksızın genel kurul kararı alınabilmesinin önünü açmıştır (Art.2 §.2)⁷⁶. COVFAG sonrasında dahi ortakların çoğunluğunun elden dolaştırma yöntemine onay vermesi ve bu şekilde başlayan süreçte kanunda veya şirket sözleşmesinde belirtilen karar yetersayılarının sağlanması şarttır⁷⁷. Aşağıda inceleneceği üzere Türk hukukunda limited şirketler için benzer bir düzenleme yapılmamış olup, öğretide en azından pandemi dönemi boyunca benzer bir imkânın getirilmesi gerektiği savunulmuştur⁷⁸.

B. Türk Hukukunda

1. Genel Kurul Toplantı Çağrısının Yönetim Organınca İptal Edilebilmesi

Covid-19 önlemleri kapsamında İç Ticaret Genel Müdürlüğünün 20.03.2020 tarih ve 53382221 sayılı yazısıyla, fiziki ortamda gerçekleştirilmek üzere toplantıya çağrılan anonim ve limited şirket genel kurullarına ilişkin birtakım tedbirler alınmıştır. Bunlardan ilki, sermaye şirketleri için genel kurul toplantı çağrısının iptal edilmesi imkânı tanınmasıdır⁷⁹. Buna göre

⁷⁶ Öte yandan COVFAG, geçici bir süreliğine olsa dahi anonim şirketler için elden dolaştırma usulüyle yazılı karar alınabilmesini kabul etmemiştir. Grigoleit, §.118 Rn.7. Hâlbuki İsviçre hukukunda alınan Covid-19 tedbirleri kapsamında 31.12.2021 tarihine kadar tüm ticaret şirketleri için toplantı yapılmaksızın yazılı karar almak suretiyle veya elektronik ortamda ya da toplantıyı düzenleyen belirleyeceği bağımsız oy temsilcisi (*Stimmrechtvertreter*) aracılığıyla genel kurul yapılması mümkündür. Genel kurulun bu üç yöntemden hangisi uyarınca yapılacağına karar verme yetkisine sahip düzenleyiciler, toplantının ne şekilde yapılacağını en geç dört gün öncesinden toplantıya katılanlara bildirmek zorundadır. Bkz. *Verordnung über Massnahmen zur Bekämpfung des Coronavirus (Covid-19 Verordnung 3) vom 19. Juni 2021*, Art.27.

⁷⁷ Ziemons / Jaeger / Pöschke, §.48 Rn.95d. COVFAG'ın geçici ve geniş yorumlanması gereken bir yasal düzenleme olması nedeniyle şirket sözleşmesinde elden dolaştırma usulünün öngörülmemiş, hatta yasaklanmış olması dikkate alınmayacaktır. a.g.e., §.48 Rn.95b.

⁷⁸ Murat Gürel, "Covid-19 Salgınının Şirketler Hukukunda Yarattığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri", 2020, 2(2) (Özel Sayı), Yaşar Hukuk Dergisi, s. 55.

⁷⁹ Belirmek gerekir ki bu düzenleme, anonim ve limited şirket genel kurullarının kanunen ertelenmesini öngörmemektedir. Türk hukukunda kooperatif şirketler dışında, anonim ve limited şirketlerin genel kurullarının zorunlu olarak ertelenmesine yönelik bir tedbir alınmamıştır. Anonim ve limited şirketlerde çağrı iptali suretiyle erteleme, kendisinden yararlanılabilecek bir imkân olarak şirketlerin inisiyatifine bırakılmıştır. Buna karşılık, kooperatif şirketlerin genel kurulları ise kanun hükmüyle 31.07.2020 tarihine kadar ertelenmiştir (7244 sayılı Kanun m.2/1-d). Bu süre, ilk olarak Ticaret Bakanlığının 21.09.2020 tarih ve 57553761 sayılı kararıyla 31.10.2020 tarihine kadar uzatılmış, akabinde İçişleri Bakanlığının genelgeleriyle bir süre daha uzatılmış, son olarak 7256 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla birlikte uzat-

anonim ve limited şirket olağan genel kurullarından, yazının yayınlandığı 20.03.2020 tarihi itibarıyla toplantıya çağrılmakla birlikte henüz toplanmamış olanların, yönetim kurulu/müdür veya müdürler kurulunun alacağı bir kararla genel kurulun toplanması beklenmeksizin iptaline cevaz verilmiştir. Normal şartlar altında toplantıya çağrılmış bir genel kurulun, kural olarak yapılması gerekmekte olup, çağrı metninde yer alan bilgilerde hata yapılması gibi haller dışında, usulüne uygun bir çağrının sonradan iptal edilmesi birtakım sorunlara yol açabilir. Usulüne uygun olarak toplantıya çağrılmış bir genel kurulun, çeşitli nedenlerle ertelenmesi mümkün olsa da bunun için genel kurulun yine de toplanması gerekmektedir⁸⁰. İç Ticaret Genel Müdürlüğünün yazısıyla birlikte salgın ortamında anonim ve limited şirketlerin genel kurullarında ortakların fiziki olarak bir araya gelmesi, bundan kaynaklanabilecek insan yoğunluğu ve bulaş riski nedeniyle engellenmek istenmiş, bu nedenle genel kurulun toplanıp erteleme kararı almasına gerek kalmayacak bir düzenleme yapılmıştır. Yazıdan toplantı çağrısının kim tarafından yapıldığına (müdürler, azınlık, tek bir ortak vs.) bakılmaksızın yönetim organınca iptal edilebileceği anlaşılmaktadır⁸¹.

İç Ticaret Genel Müdürlüğünün adı geçen yazısı karşısında, salgın

ma süresi “üçer aylık sürelerle üç defa” şeklinde değiştirilmiştir (m.44).

⁸⁰ Genel kurulun ertelenmesi (*Vertagung*), genel kurulun daha önceden ilan edilen tarihte yapılmaması anlamına gelmektedir. Erteleme nedeni olarak TTK’da azınlık pay sahiplerinin, şirketin finansal tablolarının ve bununla bağlantılı konuların görüşülebilmesi için genel kurulun ertelenmesini talep etmesi düzenlenmiştir (TTK m.420). İkincil mevzuatta başkaca erteleme nedenleri de mevcuttur. Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelikte toplantı yetersayısının sağlanamaması nedeniyle erteleme, toplantı başkanlığının kararıyla erteleme, elektronik ortamda yapılan genel kurullarda ilgili mevzuattaki şartların sağlanamaması nedeniyle erteleme gibi nedenler düzenlenmiştir (m.28). Bu nedenlerden biri de genel kurul kararıyla ertelemidir. Buna göre kanuna ve şirket sözleşmesine uygun olarak çağrılmış genel kurul, gündeme geçilmeden önce ve genel kurul tarafından alınacak bir kararla ertelenebilir (m.28/2). Genel kurulun, genel kurul kararıyla ertelenebilmesi için hâlihazırda toplanmış olması zorunlu olup, toplantıya çağrılmış bir genel kurulun, normal şartlar altında toplantı öncesi ertelenmesi söz konusu değildir.

⁸¹ Alman öğretisinde toplantıya çağrılan limited şirket genel kurulunun henüz gerçekleşmeden iptal edilebileceği (*Absage*) kabul edilmiş, bu bağlamda genel kurulu toplantıya çağıran kim/kimler ise bu kişi/kişilerin iptal işlemlerini yapması gerektiği, ancak azınlık pay sahiplerinin talebi üzerine toplantıya çağrılan genel kurulun müdürlerce de iptal edilebileceği, önemli olanın iptale ilişkin duyurunun tüm ortaklara ulaştırılması olduğu, öte yandan zamanında yapılmayan iptal duyurusundan kaynaklanan zararlardan (örneğin ortakların yaptığı yol masrafları) şirketin sorumlu olacağı ve ortakların toplantı zamanında toplantı yerine geldikleri takdirde genel kurulun artık iptal edilemeyeceği ifade edilmiştir. Ziemons / Jaeger / Pöschke, §.51 Rn.67-69.

ortamına rağmen anonim ve limited şirketlerin genel kurullarının yapıp yapılmayacağı tartışmalara neden olmuştur. Bir görüşe göre pek çok faaliyetin sağlık nedeniyle devlet tarafından kısıtlandığı pandemi döneminde, İç Ticaret Genel Müdürlüğünün yazısı da gözetilerek, genel kurullarda ortakları fiziken bir araya toplamanın mümkün olmadığı, yönetim organının genel kurulu toplantıya çağıramayacağı, genel kurulun süresi içerisinde toplantıya çağırılmamasının da yöneticilerin sorumluluğuna yol açmayacağı, yönetim organının genel kurulun toplantıya çağırılmasına ilişkin kararının batıl olacağı ve alınan genel kurul kararının da hükümsüz olacağı ileri sürülmüştür⁸². Buna karşılık, bizim de katıldığımız diğer görüşe göre söz konusu yazı şirketlerin genel kurul yapmalarına engel oluşturmamakta olup, salgın ortamında dahi istekli olan şirketler toplantı çağrısını iptal etmeyip genel kurullarını gerçekleştirebilir⁸³. Öte yandan, yazıda öngörülen çağrı iptali müessesesinin ne zaman sona ereceğine dair bir tarih belirtilmemiştir. Bu nedenle usulüne uygun olarak çağrısı yapılmış genel kurulların ne zamana kadar yönetim organları iptal edilebileceği konusunda bir açıklık bulunmamaktadır. COVFAG'ın aksine, iş bu yazıyla alınan tedbirlerin geçerlilik süresine dair bir düzenlemenin yapılmamış olmasının, yazının önemli bir eksikliği olduğu söylenebilir.

2. Esas Sözleşmede Bu Yönde Bir Hüküm Bulunmaksızın Genel Kurulların Elektronik Ortamda Yapılabilmesi

İç Ticaret Genel Müdürlüğünün adı geçen yazısıyla öngörülen diğer bir tedbir, elektronik ortamda genel kurul yapılmasının kolaylaştırılmasıdır. Buna göre elektronik ortamda genel kurul yapmaları zorunlu olmamakla birlikte salgın koşulları doğrultusunda genel kurullarını elektronik ortamda gerçekleştirmek isteyen şirketlere, TTK ve ilgili ikincil mevzuatta öngörülen koşulların bir kısmını yerine getirmeksizin elektronik genel kurul yapabilme imkânı sağlanmıştır. Elektronik ortamda genel kurul yapabilmek için şirket

⁸² Paşlı, Covid-19'un Genel Kurullara Etkisi, s. 4.

⁸³ Mücahit Ünal, "Koronavirüs (Covid-19) Salgını Nedeniyle Alınan Önlemlerin Anonim ve Limited Şirketlerde Yönetim Kurulu, Müdürler Kurulu ve Genel Kurul Toplantılarına Etkisi" in Muhammet Özkes (Ed.), Covid-19 Salgınının Hukuki Boyutu: Hukukun Tüm Alanlarında Değerlendirmeler, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 603; Elif Akıncı, "Covid-19 Salgını Kapsamında Şirket Yöneticilerinin Almaları Gereken Önlemlere Genel Bir Bakış", 2020, 19(38) (Covid-19 Hukuk Özel Sayısı), İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 217; Özge Karaege, "Türkiye'de Covid-19 Pandemisi Döneminde Anonim Şirket Genel Kurul Toplantılarının Yapılması Olasılığı", 2021, 9(115), Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, s. 5.

sözleşmesinde genel kurulun elektronik ortamda yapılabileceğini gösteren ve içeriği ikincil mevzuatta gösterilmiş bir hüküm yer almalıdır⁸⁴. Böyle bir hükmün bulunmaması halinde genel kurulun elektronik ortamda yapılması hukuken mümkün değildir. Şirket sözleşmesine bu hükmün eklenebilmesi için sözleşme değişikliği gerekeceğinden, elektronik ortamda genel kurul yapabilmek için öncelikle fiziki bir genel kurul yapılarak ilgili hükmün esas sözleşmeye eklenmesi, yani genel kurulda esas sözleşme değişikliğinin görüşülmesi ve karara bağlanması icap etmektedir. Salgın ortamında genel kurulların toplanmasındaki sakıncalar gözetilerek, yazıyla birlikte bu hükmün elektronik ortamda yapılacak genel kuruldan sonraki ilk fiziki genel kurul toplantısında görüşülmesi hususunda şirketlere kolaylık tanınmıştır. Ancak yönetmelikte yer alan bir hükmün İç Ticaret Genel Müdürlüğünün bir yazısıyla belli bir süreliğine de olsa uygulanamaz hale getirilmesi, öğretide haklı olarak hukuk tekniği açısından sorunlu olarak nitelendirilmiş ve normlar hiyerarşisine aykırı bulunmuştur⁸⁵.

3. Elektronik Genel Kurul İçin Kendi Teknik Altyapısı Bulunmayan Şirketlerin e-GENEL KURUL Sisteminden Yararlanabilmesi

Zorunlu olmamakla birlikte elektronik ortamda genel kurul yapmak isteyen, ancak bunun için gerekli teknik altyapıya sahip olmayan sermaye şirketleri için de İç Ticaret Genel Müdürlüğünün yazısında bir kolaylık öngörülmüştür. Söz konusu yazıda gerek anonim, gerekse limited şirketlerin salgın ortamında gerçekleştirmeyi planladıkları genel kurul toplantılarının,

⁸⁴ Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmeliğin ("Elektronik Genel Kurul Yönetmeliği") (RG tarih: 28.08.2012, no: 28395) 5/1. maddesinde yer alan adı geçen hüküm şu şekildedir: "*Şirketin genel kurul toplantılarına katılma hakkı bulunan hak sahipleri bu toplantılara, Türk Ticaret Kanununun 1527 nci maddesi uyarınca elektronik ortamda da katılabilir. Şirket, Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik hükümleri uyarınca hak sahiplerinin genel kurul toplantılarına elektronik ortamda katılmalarına, görüş açıklamalarına, öneride bulunmalarına ve oy kullanmalarına imkan tanıyacak elektronik genel kurul sistemini kurabileceği gibi bu amaç için oluşturulmuş sistemlerden de hizmet satın alabilir. Yapılacak tüm genel kurul toplantılarında esas sözleşmenin bu hükmü uyarınca, kurulmuş olan sistem üzerinden hak sahiplerinin ve temsilcilerinin, anılan Yönetmelik hükümlerinde belirtilen haklarını kullanabilmesi sağlanır.*" Benzer bir hükme, Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğde de (RG tarih: 29.08.2012, no: 28396) yer verilmiştir (m.8).

⁸⁵ Bkz. Paşlı, Covid-19'un Genel Kurullara Etkisi, s. 6; Ünal, s. 607. Çözüm olarak Türkiye'de de COVFAĞ'a benzer bir kanunun çıkarılması önerilmiş, böylece İç Ticaret Genel Müdürlüğünün yazısıyla ortaya çıkan hukuk güvenliğine aykırı durumun bertaraf edilebileceği ifade edilmiştir. Gürel, s. 55.

“Elektronik Genel Kurul Toplantı Sistemi” üzerinden yapabilmelerine yönelik tedbirlerin alındığı ifade edilmiştir. TTK m.1527 uyarınca elektronik ortamda genel kurul yapma zorunluluğu bulunan payları borsaya kote halka açık anonim şirketlerin kullandığı ve Merkezi Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketi (MKK) tarafından işletilen “e-GENEL KURUL” sistemi⁸⁶ (e-GKS), pandemi döneminde genel kurullarını elektronik ortamda yapmayı arzu eden, ancak bunun için kendi teknik altyapısına sahip olmayan şirketlerin erişimine açılmıştır. Bu doğrultuda yazıda, şirketlerin elektronik ortamda genel kurul için MKK’den destek hizmeti alabilecekleri belirtilmiştir. Böylece e-GKS altyapısından, arzu ettikleri takdirde payları borsaya kote anonim şirketler dışındaki diğer şirketler, bu arada limited şirketler de yararlanabilecektir. Yazıda bu imkânın ne zamana kadar geçerli olacağına dair yine bir tarihe yer verilmemiştir⁸⁷. Başka bir deyişle, isteğe bağlı olarak elektronik genel kurul gerçekleştirecek şirketlerin e-GKS altyapısından en son ne zamana kadar yararlanabileceği konusunda bir netlik bulunmamaktadır.

4. Pay Sahiplerinin Genel Kurula Elektronik Ortamda Katılmasının Teşvik Edilmesi

İç Ticaret Genel Müdürlüğünün ilgili yazısında öngörülen yukarıdaki tedbirlerin yanında bir de tavsiyeye yer verilmiştir. Buna göre TTK m.1527 uyarınca elektronik ortamda genel kurul yapması zorunlu olan şirketlerin, pay sahiplerini genel kurula elektronik ortamda katılmaya teşvik etmesine ve mevzuat gereği eş zamanlı olarak fiziki ortamda yapılmak zorunda olan⁸⁸

⁸⁶ e-GKS; şirket ortaklarının paylarını bloke etmeden elektronik ortamda işlem yapmalarına, temsilci tayin edip oy talimatı vermelerine, görüntü ve ses aktarımı sayesinde fiziken genel kurula katılmaksızın internet erişimi olan her yerden toplantıyı canlı olarak izlemelerine, görüşülen gündeme ilişkin görüş ve önerilerini eş zamanlı olarak göndermelerine, oylarını toplantıya fiziken katılanlarla eş zamanlı olarak kullanmalarına ve tüm süreçlere ilişkin bilgi ve bildirimleri anlık olarak almalarına olanak sağlayan bir bilişim sistemidir. Ahmet Fatih Özkan, 6102 sayılı TTK’yla Birlikte Anonim Şirketlerde Bilişim Teknolojilerinin Artan Kullanımı, Özel Hukukun Güncel Meseleleri Sempozyumu II, Adalet Yayınevi, 2020, s. 623. e-GKS hakkında daha fazla bilgi için bkz. Melis Turgut, Borsaya Kote Anonim Ortaklıklarda Elektronik Genel Kurul, On İki Levha Yayıncılık, 2015, s. 105 vd.

⁸⁷ Yazıda öngörülen imkânların Covid-19 salgınının devam etmesi ve yeni bir düzenleme yapılmaması halinde 2021 yılı içerisinde gerçekleştirilecek genel kurullar için de geçerli olduğu ileri sürülmüş, yine de bunu teyit eden yeni bir yazının kamuoyuyla paylaşılması gerektiği ifade edilmiştir. Mustafa Kayhan, “Anonim ve Limited Şirket Genel Kurullarının Koronavirüs (Covid-19) Salgını Karşısındaki Durumu”, 2021, 205, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, s. 5.

⁸⁸ Elektronik Genel Kurul Yönetmeliğinde yer alan “Genel kurul toplantısı fiziki ve elektronik ortamda aynı anda açılır” hükmü sonucu payları borsaya kote edilmiş halka açık anonim

toplantıya da “salgının önlenmesi amacıyla” fiziki katılımın “aşgari düzeyde” tutulmasının sağlanmasına yönelik bir tavsiyede bulunulmuştur. Böylece salgın ortamında yapılan fiziki toplantıya daha az sayıda pay sahibinin katılımı suretiyle insan yoğunluğu ve bulaş riski azaltılabilecek, ağırlıklı olarak pay sahiplerinin elektronik ortamdaki toplantıya katılımı sağlanarak ortaklığa ilişkin hakların kullanılmasına kesintisiz olarak devam edilebilecektir. Belirtmek gerekir ki bu, bir tedbir olmaktan ziyade, bir tavsiye niteliğindedir. Bu tavsiyeye uyup uymamak, yazıda ifade edildiği üzere bu yönde “takdirlerini kullanmak”, şirketlerin inisiyatifine bırakılmıştır. Bu tavsiyenin hedef kitlesinin limited şirketlerden ziyade, elektronik ortamda genel kurul yapması zorunlu olan payları borsaya kote edilmiş halka açık anonim şirketler olduğu açıktır⁸⁹. Bununla birlikte yazıda sermaye şirketleri arasında açıkça bir ayırım yapılmaması nedeniyle, teorik olarak söz konusu tavsiyenin limited şirketler için de geçerli olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Global ölçekte etkili olan salgın ortamında insan yoğunluğu ve buna bağlı olarak bulaş riski oluşturabilecek şirket genel kurullarının toplanmasına ilişkin yapılan yasal düzenlemelerde alınan tedbirlerle, fiziki ortamda gerçekleştirilecek genel kurul toplantılarının ertelenmesine, iptal edilmesine veya elektronik ortama taşınmasına ya da toplantı yapılmaksızın karar alınmasının kolaylaştırılmasına çalışıldığı gözlemlenmektedir. Alman hukukunda yürürlüğe konulan COVfAG ile anonim şirketler bağlamında esas sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunmasa da genel kurulların elektronik ortamda yapılabilmesine, tamamen elektronik ortamda düzenlenebilmesine (sanal genel kurul) ve mali yılın sonuna kadar gerçekleştirilebilmesine, limited şirketler bağlamında da elden dolaştırma yoluyla karar alma sürecine hiçbir ortağın itiraz etmeme şartının kaldırılmasına yönelik bir dizi tedbirlere başvurulmuştur. Türkiye’de ise İç Ticaret Genel Müdürlüğü’nün bir yazısıyla

şirketlerde elektronik genel kurul, fiziki ortamda gerçekleştirilen genel kurulla eş zamanlı olarak yapılmaktadır (m.9). Başka bir deyişle, TTK’da elektronik ortamda genel kurul yapma zorunluluğu öngörülmüş olsa da, fiziki genel kurul toplantıları tamamıyla ortadan kaldırılmamıştır. Dolayısıyla Türk hukukunda, en azından TTK m.1527 uyarınca elektronik ortamda genel kurul yapması zorunlu olan şirketler açısından, “sanal genel kurul” yapılması hukuken mümkün değildir. Özkan, s. 626. Öğretide ne anonim şirketlerde, ne de limited şirketlerde elektronik genel kurulun, sanal genel kurul şeklinde yapılamayacağı belirtilmiştir. Bahtiyar / Hamamcıoğlu, s. 15; Bahtiyar, s. 414.

⁸⁹ Öğretide de genel kurullara ilişkin alınan bu önlemlerin limited şirketlerden ziyade, anonim şirketleri ilgilendirdiği ileri sürülmüştür. Akıncı, s. 218.

anonim ve limited şirketlerde genel kurul toplantı çağrısının yönetim organınca iptal edilebilmesi, esas sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunmaksızın genel kurulların elektronik ortamda yapılabilmesi, elektronik genel kurul için kendi teknik altyapısı bulunmayan şirketlerin e-GKS sisteminden yararlanabilmesi ve pay sahiplerinin genel kurula elektronik ortamda katılmasının şirketlerce teşvik edilmesi gibi önlemler alınmıştır. Her ne kadar 7244 sayılı Kanun ile kooperatif şirketlerin genel kurulları kanunen ertelenmişse de anonim veya limited şirketler için benzer bir düzenleme yapılmamıştır.

Alman hukukunda ağırlıklı anonim şirketlere yönelik düzenlemeler yapılmakla birlikte, limited şirketler kapsam dışı bırakılmayarak onların da yararlanabileceği bir imkân yaratılmıştır. Bu bağlamda GmbHG Art.48/2'de düzenlenen elden dolaştırma yoluyla karar alma usulüne ilişkin olarak bu şekilde karar alınabilmesi için gereken hiçbir ortağın yazılı karar alınmasına itiraz etmemesi ve sözlü görüşme isteğinde bulunmaması şartı geçici olarak kaldırılmıştır. Böylece bir veya birkaç ortak elden dolaştırma usulüne itiraz etse bile diğer ortakların salt çoğunluğu sağlamaları halinde elden dolaştırma yoluyla karar alınabilmesi ve iptal davası açılması riskiyle karşılaşmadan pandemi döneminde fiziki genel kurul yapılmasının engellenmesi mümkün hale gelmiştir. COVFAĞ'ın yürürlüğünden bir süre sonra çıkarılan bir tüzükle bu imkândan yararlanmak isteyen limited şirketler için son tarih 31.12.2021'ye kadar uzatılmıştır. Öte yandan, Alman kanun koyucusu anonim şirketler için öngördüğü esas sözleşme hükmü olmaksızın yönetim kurulu kararı ve gözetim kurulu onayıyla pay sahiplerinin genel kurula elektronik ortamda katılabilmesi ve elektronik ortamda veya posta yoluyla oyunu kullanabilmesi ile genel kurulun sanal genel kurul şeklinde gerçekleştirilebilmesi imkânlarından limited şirketleri mahrum bırakmıştır. Salgın koşullarının her iki şirket açısından da aynı olmasına rağmen, kanun koyucunun anonim ve limited şirketler arasında yaptığı bu ayrım Alman öğretisinde eleştirilmiştir. Yine anonim şirketlerin aksine, limited şirketlerde genel kurulun toplanma zamanı ve çağrı sürelerine ilişkin de bir düzenleme yapılmamıştır.

Türk hukukunda ise limited şirketlere dair özel bir düzenleme yapılmamış, yalnızca anonim şirketlere yönelik tedbirlerden limited şirketlerin de yararlanabileceği belirtilmiştir. Her ne kadar Covid-19 tedbirleri kapsamında şirket ayrımı bulunmasa da tedbirlerin içeriğine bakıldığında hedef kitlenin daha ziyade anonim şirketler olduğu anlaşılmaktadır. TTK m.1527 uyarınca elektronik ortamda genel kurul yapması zorunlu olan payları borsaya kote anonim şirketler dışındaki anonim şirketler için bile

fazla raġbet görmeyen elektronik genel kurul uygulamasından limited şirketlerin de yararlanabileceğinin bir tedbir olarak sunulması, buna karşılık limited şirketlerde asıl karar alma yöntemlerinden biri olan elden dolaştırma yöntemine dair herhangi bir düzenlemenin yapılmaması isabetli olmamıştır. Öğretide en azından pandemi dönemi boyunca elden dolaştırma yöntemine ilişkin benzer bir düzenlemenin Türk hukukunda da yapılması savunulmuş, ayrıca İç Ticaret Genel Müdürlüğünün yazısıyla öngörülen tedbirlerin TTK hükümlerinden farklı yasal düzenlemeler içermesi, normlar hiyerarşisine aykırılık nedeniyle haklı olarak eleştirilmiştir. Buna ek olarak, alınan tedbirlerden yararlanılabilecek son tarihin belirtilmemiş olması da hukuki belirliliği azaltan, ciddi bir eksiklik olmuştur. Gerek Alman, gerekse Türk hukukunda alınan geçici nitelikteki bu tedbirlerin ne kadar bir süre daha devam edeceğini veya yeni tedbirlerin alınıp alınmayacağını şüphesiz salgının seyri gösterecektir.

KAYNAKÇA

- Akıncı E, “Covid-19 Salgını Kapsamında Şirket Yöneticilerinin Almaları Gereken Önlemlere Genel Bir Bakış”, 2020, 19(38) (Covid-19 Hukuk Özel Sayısı), İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 202-223.
- Ayhan R / Çağlar H / Özdamar M, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 3. Bası, Yetkin Yayınları, 2021.
- Bahtiyar M, Ortaklıklar Hukuku, 15. Bası, Beta Yayıncılık, 2021.
- Bahtiyar M / Hamamcıoğlu E, Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları, Beta Yayıncılık, 2014.
- Baumbach A/Hueck A, Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, Bd: 20, 22. Auflage, C.H. Beck, 2019.
- Bilgili F / Demirkapı E, Şirketler Hukuku Dersleri, 8. Bası, Dora Basım Yayın, 2021.
- Bozkurt T, Şirketler Hukuku, 13. Bası, Yetkin Yayınları, 2021.

- Dubovitskaya E, “Das Krisengesetz als Ideengrube für die künftige virtuelle Hauptversammlung”, 2020, 17, Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht, s. 647-653.
- Eminoğlu C, “Tek Pay Sahipli Anonim Şirkette Genel Kurul”, 2015, 6(1), İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 129-166.
- Erdoğan A, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Şirket Genel Kuruluna İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, 2013, 17(3), Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 39-60.
- Fleischer H / Goette W, Münchener Kommentar zum GmbHG, Bd: 2, 3. Auflage, C.H. Beck, 2019.
- Goette W / Habersack M / Kals S, Münchener Kommentar zum Aktiengesetz, Bd: 3, 4. Auflage, C.H. Beck, 2018.
- Grigoleit H C, Aktiengesetz, 2. Auflage, C.H. Beck, 2020.
- Gürel M, “Covid-19 Salgınının Şirketler Hukukunda Yarattığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 2020 2(2) (Özel Sayı), Yaşar Hukuk Dergisi, s. 52-60.
- Henssler M / Strohn L, Gesellschaftsrecht, 5. Auflage, C.H. Beck, 2021.
- Herb A / Merkelbac M, “Die virtuelle Hauptversammlung 2020 – Vorbereitung, Durchführung und rechtliche Gestaltungsoptionen”, 2020, 15-16, Deutsches Steuerrecht, s. 811-817.
- Hüffer U / Koch J, Aktiengesetz, 15. Auflage, C.H. Beck, 2021.
- Karaege Ö, “Türkiye’de Covid-19 Pandemisi Döneminde Anonim Şirket Genel Kurul Toplantılarının Yapılması Olasılığı”, 2021, 9(115), Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, s. 1-13.
- Kayar İ, Ticaret Hukuku, 5. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Kayhan M, “Anonim ve Limited Şirket Genel Kurullarının Koronavirüs (Covid-19) Salgını Karşısındaki Durumu”, 2021, 205, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, s. 1-14.
- Kayıhan Ş, Şirketler Hukuku, 5. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Kendigelen A, Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 3. Bası, On İki Levha Yayıncılık, 2016.

Özkan A F, 6102 sayılı TTK'yla Birlikte Anonim Şirketlerde Bilişim Teknolojilerinin Artan Kullanımı, Özel Hukukun Güncel Meseleleri Sempozyumu II, Adalet Yayınevi, 2020, s. 597-639.

Paslı A, Anonim/Limited Ortaklık Genel Kurul Toplantılarının 7244 Sayılı Özel Covid-19 Kanunu Sonrasındaki Durumu: Sermaye Şirketlerindeki Ortakların Sağlığının Değeri Var mıdır?, <<http://www.ticaretkanunu.net/ali-pasli-anonim-limited-ortaklik-genel-kurul-toplantilarinin-7244-sayili-ozel-covid-19-kanunu-sonrasindaki-durumu-sermaye-sirketlerindeki-ortaklarin-sagliginin-degeri-var-midir/>> Erişim Tarihi 9 Temmuz 2021 ["Covid-19 Sonrası Genel Kurullar"].

Paslı A, COVID-19 Salgınının Anonim ve Limited Ortaklık Yıllık Olağan Genel Kurul Toplantılarına Etkisi: Güncel Koşullar Sürerken Genel Kurul Kararı Alınabilir Mi?, <<http://www.ticaretkanunu.net/covid-19-salgininin-anonim-ve-limited-ortaklik-yillik-olagan-genel-kurul-toplantilarina-etkisi-guncel-kosullar-surerken-genel-kurul-karari-alinabilir-mi/>> Erişim Tarihi 9 Temmuz 2021 ["Covid-19'un Genel Kurullara Etkisi"].

Poroy R / Tekinalp Ü / Çamoğlu E, Ortaklıklar Hukuku II, 14. Bası, Vedat Kitapçılık, 2019.

Pulaşlı H, Elektronik Ortamda Anonim Şirket Genel Kuruluna İlişkin Düzenlemelerin Evrimi ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunundaki Durum, Arslanlı Bilim Arşivi, <<http://www.arslanlibilimarsivi.com/internet-ortaminda-genel-kurul>> Erişim Tarihi 21 Temmuz 2021 ["Elektronik Genel Kurul"].

Pulaşlı H, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 7. Bası, Adalet Yayınevi, 2021 ["Şirketler Hukuku"].

Schäfer C, "Die virtuelle Hauptversammlung nach dem Corona-Gesetz", 2020, 13, Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht, s. 481-487.

Schmidt H, COVID-19: Rechtsfragen zur Corona-Krise, 3. Auflage, C.H. Beck, 2021.

Simons C / Hauser J, "Die virtuelle Hauptversammlung: Aktuelle Praxisfragen unter dem Regime der Corona-Gesetzgebung", 2020, 13, Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht, s. 488-500.

Şener O H, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 4. Bası, Seçkin

Yayıncılık, 2019.

Turgut M, Borsaya Kote Anonim Ortaklıklarda Elektronik Genel Kurul, On İki Levha Yayıncılık, 2015.

Ünal M, “Koronavirüs (Covid-19) Salgını Nedeniyle Alınan Önlemlerin Anonim ve Limited Şirketlerde Yönetim Kurulu, Müdürler Kurulu ve Genel Kurul Toplantılarına Etkisi” in Muhammet Özekes (Ed.), Covid-19 Salgınının Hukuki Boyutu: Hukukun Tüm Alanlarında Değerlendirmeler, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 597-622.

Vetter E / Tielmann J, “Unternehmensrechtliche Gesetzesänderungen in Zeiten von Corona”, 2020, 17, Neue Juristische Wochenschrift, s. 1175-1180.

Wicke H, “Die GmbH in Zeiten der Corona-Pandemie”, 2020, 13, Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht, s. 501-504 [“GmbH & Corona-Pandemie”].

Wicke H, Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG), 4. Auflage, C.H. Beck, 2020 [“GmbHG Kommentar”].

Yıldız Ş, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, Arıkan Basım Yayım, 2007.

Zetsche D / Anker-Sørensen L / Consiglio R / Yeboah-Smith M, “COVID-19-Crisis and Company Law - Towards Virtual Shareholder Meetings”, University of Luxembourg Faculty of Law, Economics & Finance WPS 2020-007, <<https://ssrn.com/abstract=3576707>> Erişim Tarihi 21 Temmuz 2021.

Ziemons H / Jaeger C / Pöschke M, Beck’scher Online-Kommentar GmbHG, 48. Auflage, C.H. Beck, 2021.